

SZEGEDI HÍD

ÁRA 50 FILLÉR

S írni, tenni
Mégis űznek nagy parancsok (Ady)

1941. december hó.

HID

alatt futott át épen a hajónk. — „Gondolj valamit, beteljesül!” — kiáltottak rám. Hirtelen nem volt semmi gondolatom se, csak annyi jutott az eszembe: „A hajó!”, s ki is mondtam és nevettem hozzá, hogy az nem gondolat, csak szó.

De akkor már fölszegte fejét bennem a Gondolkodó Ember és gondolattá vált bennem ez a szó: a hajó.

Láttam:

A hajó a folyónak a legmélyebb, legtisztább és legerősebb sodrú részében futott. Utálattal került nagyokat, néha a meredek parthoz szinte hozzásimulva, ott, ahol a folyó ravasz kanyarodással nagy sebélyes részt kínált eléje.

Nagy hullámok futottak utána, s körülötte: a víz mélyéig adta tovább millió hullám egymásnak az erejét: minden megmozdult körülötte és úgy mozdult, ahogy a Hajó akarta.

Akkor láttam, hogy miért ilyen Hatalom a Hajó:

A gépek zúgva, zakatozva, erőlködve, rángva, de mind egy ütemre jártak: egy mozgatott minden kis részt.

S mindenütt csurgott, csillogott a gépek munkájának lehetővé tevője: az olaj.

Nem csikorgott sehol se, nem kopott meg egyik se: nagy egységben forgott, emelkedett, emelt, futott mind, mert bőven csurgott közöttük az olaj.

Ujból híd alá értünk, s mikor most föl néztem, a hídon is túl, az ég kékjébe, már gondolat volt a lelkemben: a Hajó!

Akkor az a kis tiszai hajó a Nagy Magyar Hajóvá emelkedett, s ott állt a Kormánykeréknél: a Magyarok Nagyura.

Minden magyar ember megéli ezt a képet: a Történelem Folyóján a Magyar Hajó: Kormánykereke acélnál erősebb Kézben.

Mikor december hatodikán Nagyurunkat ünnepli az Ő egyetemének ifjúsága, ez a kép áll előttünk föl magasodva: ez előtt a kép előtt emelünk kalapot és Őérte mondunk szívből imádságot.

Éljen az egység!

Levél Hóman Bálint m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Urhoz.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!
Kegyelmes Urunk!

Egy évvel ezelőtt a m. kir. Horthy Miklós Tudományegyetem megnyitó ünnepségén nagy ígéretet tettem az akkor még megszervezetlen, de a Szegedi Gondolatban egységes szellemű szegedi egyetemi ifjúság nevében:

„Jól tudjuk, hogy az egyetemünkkel még csak a malom áll és a professzorainkkal a malom mesterei. A tiszta búzát mi hordjuk a malomba és mi vigyázzuk majd munkás hétköznapiakon és virrasztó éjjeliken, hogy olyan lisztet ontson a malom, amelyből áldott, magyar életet jelentő kenyér lesz! És mi vállaljuk a zsákolók és virrasztók nagy munkáját és felelősségét!”

Vállaltuk.

Amellett, hogy egész odaadással végeztük a szakemberré válásunk tanulmányait, megépítettük a magunk deáktársadalmát is, megteremtettük annak a közösségi életét. Ezt az életet akartuk kereszténynek, magyarnak annak a hitvallásnak a szellemében, amelyet akkor Főméltóságú Kormányzó Urunk előtt tettünk:

„Ennek az ifjúságnak az az első mondanivalója, hogy keresztények vagyunk...és magyarok vagyunk.”

Megszerveztük az addig kétharmad részben szervezetlen és egyharmad részben több, egymással egyet nem értő és együtt nem dolgozó egyesületben szétszóródott ifjúságot.

A m. kir. József Nádor Műegyetem deákegysége (Hungária) és a m. kir. Ferencz József Tudományegyetem deákegysége (K.M.D.Sz.) után megvalósult a m. kir. Horthy Miklós Tudományegyetemen is a deákegység: a Szegedi Egyetemi Ifjúság (Szei).

Nem volt nehéz az egységet megteremteni, mert mindannyian éreztük, hogy a Kormányzó Urunk nevét viselő egyetemhez méltatlan az, hogy ne legyünk egyek gondolkodásban és munkában egyaránt. Nem volt nehéz, mert professzoraink is egyhangú határozattal álltak mellénk és léptek be szervezetünkbe.

Azóta folyik a közösségi mun-

kánk. Ennek a munkás életnek olyan gyümölcseit is föl tudjuk mutatni, amelyet bárki bármikor kezébe vehet, megnézhet: értékes-e. Ezek a Szegedi Hídnak és a Phlogistonnak a számai. Hivatkozhatunk természetesen olyan gyümölcsökre is, amelyeket nem lehet így megmérni, de mégis az ifjúság élő életének az irányítóivá váltak:

1. Arra a közösségi munkára, amelyet a Szei megszervezése jelentett,

2. alapszabályunk megalkotásának közösségi munkájára,

3. Szei-nagygyűléseink, vitaestjeink, kari-csoport-gyűléseink minden szavára,

4. munkaösszegeink szervezési munkájára, gyűléseire,

5. deákszociális munkákra: az instruálás és a jegyzetkiadás szervezési munkájára, a lakásközvetítés munkájára,

6. a Szegedi Híd és a Phlogiston megírásának, szerkesztésének, tördelésének, kiadása megszervezésének közösségi munkájára,

7. a szegedi munkásfiatalságért tett munkákra (előadásaink, vezetési munkában való részvételünk)

8. munkaközösségeink közül a kifelé is látható munkájú Magyar Szó Munkaközösségünk három szavalódélutánjára, drámaelőadására és kolozsvári útjának szervezési munkájára,

9. az otthonunk, irodánk állandó különbbétételének munkájára.

10. az idei iskolaévre szóló, hétről-hétre pontosan beosztott munkájú évi munkatervünk megteremtésére, s annak minden részére.

Kegyelmes Urunk!

Itt zúg a malom, a zsákolók öntik föl a garatra a tiszta búzát, s csorog már a fehér liszt. Kenyér csak évek múlva válik belőle, mikor ez a keresztény magyar szellemen dolgozó közösségi munkánkban hitet, önzetlenséget, tisztaságot, bátorságot megszerető, megtanuló fiatalság kizúdul az egyetem kapuin.

Akkor látjuk majd meg, mit jelentett az, hogy ez az ifjúság a szabadidejét nem kocsmákban, nem léha szórakozásokban, nem az utcán töltötte, hanem embertpróbáló, másokért végzett Szei-munkában

és a Szei egészséges pihenést nyújtó otthonában.

Kegyelmes Urunk!

Ma, Kormányzó Urunk nevenapján, egy évre a magyar nemzet számára tett ígéretünk után, amikor úgy látjuk, hogy azt beváltottuk, ismét a magyar élenállók, s most elsősorban Kegyelmes Urunk előtt állunk és szólunk a mostmár szervezetében, mindennapi életében is eggyé vált Szegedi Egyetemi Ifjúság nevében.

A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter az egész országban meg akarja teremteni az egyetemi és főiskolai hallgatók egységét: a deákegységet! Ezer és ezer magyar deák várja ezt a nagy tettet, amely külön életünknek lesz elindítója.

Már írtak nagy leveleket Nagyméltóságodhoz más deákegyesületek és elmondták az ő gondolataikat erről a deákegységről. Köztük olyanok is, amelyeknek nem deákok a vezetői és jó részben a tagjai sem. Hadd mondhasa el a Szegedi Egyetemi Ifjúság is, amelynek rendes tagjai mind e félévre is beiratkozott rendes egyetemi hallgatók, segítőtagjai sem több, mint egy éve abszolváltak, pártolótagjai pedig az egyetem tanárai.

A mi gondolatunk a deákegységről a következő:

A) A deákegység rendes tagja, tehát teljes jogú tagja, aki választó és választható, aki a deákegység kedvezményeit élvezheti, csak e félévre beiratkozott rendes egyetemi ill. főiskolai hallgató lehet. A munkában még egészen résztvehet, de vezető nem lehet és a kedvezményeket már nem élvezhet az, aki még nem több, mint egy éve abszolvált (ezek főképpen szigorló orvosok, gyakorló tanárjelöltek és vegyészdoktoranduszok): ez tehát már nem rendes tag, hanem rendkívüli, vagy segítőtag vagy hasonló más elnevezésű.* Aki már több, mint egy éve abszolvált, csak öregtag (senior tag) lehet, aki csak abban a munkában vehet részt, azon

* Ez a Szei-ben így van. A K.M.D.Sz. javaslatára azonban az országos deákegység számára módosítva (l. 8. oldal) is jónak tartjuk.

a gyűlésen jelenhet meg, amelyre külön meghívják, s az otthont is csak külön alkalmakkor, meghívásra látogathatja. Ilyen tag 30 éves koráig lehet. — Pártolótag csak az egyetem szolgálatában álló egyetemi tanár, lektor, asszisztencia tagja és legalább érettségizett egyetemi tisztviselő lehet. A pártolótagok a gyűlésekre eljárhatnak, az otthont látogathatják, de a vezetésben csak egy-egy külön fölkért pártolótag vesz részt, mint a szervezetnek vagy a szervezet egyes részeinek (kari-csoport, önkéntes munkaközösség) tanárelnöke.

B) A deákegységszervezet külön-külön alakul meg minden egyetemen és főiskolán, (esetleg az ötszázon fölüli létszámú egyetemi karokon is külön). Tehát úgy, mint a műegyetemen a Hungária, a kolozsvári egyetemen a K. M. D. Sz. és a szegedi egyetemen a SzEI.

Ezeket fogja össze a Magyar Nemzeti Diákszövetség vagy M.E.F.H.O.Sz., vagy más nevű csúciszervezet. Ez a csúciszervezet a különböző egyetemek, főiskolák deákegységszervezetének élénállóból áll, mint törvényhozó testületből és a M. N. D. Sz.-ben, M.E.F.H.O.Sz.-ban kipróbált, vagy pedig (főképpen később), a különböző deákegységszervezetek elnökviselet szenior-, vagy pártolótagjaiból, mint számontartó és végrehajtó testületből áll. A törvényhozó testület tagjai a deákegységszervezetek választott elnökeiben adva vannak, a végrehajtó testület tagjait pedig a törvényhozótestület tagjai választják meg az általuk ajánlott szenior-tagokból, vagy pártolótagokból.

A csúciszervezet a m. kir. VKM.-el szoros kapcsolatban áll és alája tartozik mint ellenőrző szerv alá.

C) Az egyetemek és főiskolák deákegységszervezete totális és hivatások szerinti tagozódásban. Talán azon az egyetemen, ill. főiskolán csak ez a szervezet van és karok, ill. szakok szerint tagozódik. Belső van egy-egy részeként mindenféle fajta ifjúsági munkaközösség.

A SzEI pl. így tagozódik:

I.

1. Orvostanhallgató csoport,
2. Gyógyszerészhallgató csoport,
3. Vegyészhallgató csoport,
4. Tanárjelölt (bölcész és matematikus) csoport, mint szakcsoportok.

II.

1. Magyarágismereti Munkaközösség,
2. Énekhar,
3. Magyar Szó Munkaközösség,
4. Tisztképző Cserkészcsapat,
5. Művészetkedvelők Munkaközössége,

6. Fotókedvelők Munkaközössége, mint önkéntes munkaközösségek.

Most épül ki tovább ebben az irányban, amennyire ezeknek a munkaközösségeknek a sajátos szervezete megengedi:

7. Vallási Munkaközösségek (Mária Kongregáció, Bethlen Gábor Kör, Luther Szövetség),

8. Sport-Munkaközösség: Szegedi Egyetemi Atlétikai Club.

A szakcsoportok valamelyikébe

mindenki beletartozik, de az önkéntes munkaközösségek közül csak abba, amelyikbe külön érdeklődése, képessége, szaktudása szerint bele akar tartozni. Talán egyikbe se, talán tíz közül nyolcra, ha ideje és kedve engedi.

A SzEI harmadik tagozódása a vezetés, szervezés tagozódása:

1. az Elnökségből, a Szakcsoportok vezetőiből, és a Munkaközösségek vezetőiből álló Tanács.
2. az évfolyamképviselőkből álló Választó- ill. Képviselőgyűlés.
3. Számvizsgáló Bizottság.
4. Tájékoztató Szolgálat.
5. Összekötő Szolgálat: benne a Szegedi Híd és a Phlogiston szerkesztőségével. Ez a „külsőket” intézi.

6. Segítő Szolgálat. Ez intézi a kedvezmények, gyűjtések, instrualás- és lakásközvetítések ügyeit.

Ezek közül az első három szerv csak a titkosan választott évfolyamképviselőkből állhat és titkos választás útján kerül minden helye betöltésre, a második három szervet az elnök állítja fel, az általa kiválasztott rendes tagokból.

A deákegység szervezetének tehát hármass megosztása van a mi elgondolásunk szerint:

- I. Hivatások szerinti
- II. Speciális munka szerinti,
- III. Szervező és vezető munka szerinti.

Mindegyik ilyen résznek megvan a maga külön felépítése. Pl. a SzEI mindegyik szakcsoportjában megfelelő szerv foglalkozik a jegyzetkadás ügyével.

Természetesen nem arra hoztunk föl példát, hogy milyen munkaközösségek legyenek, hanem arra, hogy milyenek lehetnek. Lehet más, speciális munkájú munkaközösség is. Pl. zenekar, irodalmi, világnézeti, vezetőképző, szövetkezeti, társadalomtudományi, filozófiai, gyorsíró, stb. A szerint, hogy milyenek az adottságok és igények.

A Turul Szövetség, amelynek a jövőt jelentő része mindinkább magyar világnézetet adó vezetőképző mozgalommá akarja a Turult tenni, ebben a szervezeti részben juthat szerephez és hivatáshoz: a deákegységszervezetekben a Turul Munkaközösségek lehetnek a magyar világnézetet adó vezetőképző munkaközösségek.

Az Americana is itt kaphat szerepet: ha a deákegységszervezetekben az Americana-Munkaközösségek, a vallási nevelő munkaközösségek.

Ezek a vonalakon lehet az önkéntes munkaközösségeknek országos csúciszervezete: a vallási vonalon és a magyar vezetőképző vonalon. Tehát az Americana-Munkaközösségeknek, vagy az Egyetemi Mária-Kongregációknak (aszerint, hogy a katolikus egyház hogyan dönt);* a Bethlen Gábor-Köröknek, (vagy egyetemi SDG-egyesületeknek, vagy egyetemi KIE-knek: aszerint, hogy a református egyház hogyan dönt); és az egyetemi Luther

* Hiszen az természetes, hogy egy vallásnak csak egyféle deákegységszervezetbeli vallási munkaközössége lehet.

Szövetségeknek az összefoglaló országos csúciszervezete.

Természetesen van a sportmunkaközösségeknek (BEAC-nak, KEAC-nak, SzEAC-nak stb.) összefogó csúciszervezete: a Leventeintézmény megfelelő szerve.

Természetesen a munkaözösségek munkája, élete csak az ő szakmunkájuk és speciális életük. Deák-szociális ügyek intézése, a deákok szórakoztatása, a deákok üdültetése a nagy deákegységszervezetek kezében van, nem az egyes munkaközösségeikében.

A vezetés és szervezés egyes szervei, tehát a III-al jelzett irányú fölépítések is a helyi adottságok és igények szerint mások és mások. Ahol például az egész deákság egyetlen nagy épületben tanul és állandóan együtt van, sokkal kisebb szükség van a Tájékoztató Szolgálatra, mint ahol sokféle szét-szórta él a deáknép. Az otthonnak olyan helyen, ahol egy-két nagy kollégiumban jól él a deákság, kisebb a szerepe, mint ahol szegényes hónaposszobákban szét-szórta.

(Erre már utaltunk az önkéntes munkaközösségek megszervezésének kérdésénél is. Ahol pl. jogászok vannak, ott egészen más érdeklődés lesz a szociológiai munkaközösségben, mint ahol orvosok vannak többségben, stb.)

Még csak egy-két megjegyzés ehhez a tervhez:

Az természetes, hogy csak keresztény deák lehet a deákegység tagja, s csak önkéntes elhatározásból.

Az ifjúság helyes magyar nevelése érdekében a deákegységszervezetek és munkaközösségeik vezetői, s a csúciszervezet tagjai becsület-szóra kötelezik magukat, hogy semmiféle *titkos egyesülésnek*, semmiféle *politikai pártnak*, vagy politikai mozgalomnak nem tagjai és ilyenekhez semmilyen kapcsolatuk nincs és a jövőben sem lesz. Ugyanígy arra is, hogy az egyes gazdasági érdekeltségekkel sincs és nem is lesz semmilyen kapcsolatuk.

A nemzetiségek egyetemként külön-külön szervezkedhetnek deákszervezetekbe, de ezekbe a nyelvtanulás céljából magyar deákok is beléphetnek, ha a VKM másképpen nem rendelkezik.

A vallási munkaözösségeket külön csak ezzel a munkával megbízott papi emberek vezetik. Ők gondoskodnak az egyetemi ifjúság lelki gondozásáról.

Az egyes deákegységszervezetek vezetői kötelesek arról gondoskodni, hogy a rájukbízott értelmiségi ifjúságnak meglegyen a minél szorosabb kapcsolata a paraszt- és a munkásifjúsággal.

A deákeszcúsaszervezet vezetői kötelesek arról gondoskodni, hogy a magyar deákegységnek meglegyen a megfelelő kapcsolata a magyarsággal barátságban élő más nemzetek ifjúságával.

Eddig a mi elgondolásunk váza.

E szerint az elgondolás szerint teljes a *deákegység*. Csak deákok a tagjai, s főképpen a vezetői. Viszont a csúciszervezetben helyet

kapnak a végzett, tapasztalt, tanácsadóknak kitűnő volt-deákvezetők is, ha annyira kiválóak, hogy évről-évre megválasztják őket: akkor akár esetleg 30 éves korukig is.

Megvan a megfelelő kapcsolat egyetemenként az egyetem professzori karával: deák és professor között nem áll senki sem. Megvan a kapcsolat a VKM-el is a csúciszervezetten keresztül: ez biztosítja a csúciszervezetnek, s ezzel az egész deákegységnek a pártpolitikától, napi politikától való tökéletes távolmaradását.

E szerint az elgondolás szerint nem szűnik meg a Turul sem és az Americana sem, ha a katolikus egyház a speciális vallási munkájú deákegységbeli katolikus vallási munkaközösségül az Americanát jelöli meg. (Nem pedig a Mária-Kongregációt.)

A sportmunkaközösségek pedig teljesen a Leventeintézmény részévé válnak, de beletartoznak szervezen az egyetemenkénti deákegységszervezetekbe is, tehát a munkában résztvevő tagjaik csak egyetemi hallgatók lehetnek. Így megindul a deák-tömegsport.

Ez az elgondolás teljesen a hivatások szerinti (hivatásrendi) szervezkedés gondolata alapján áll.

Kegyelmes Urunk!

A Szegedi Egyetemi Ifjúság nevében szoltam, amely már megbizonyította az életével: lehet úgy is egységet teremteni, hogy nem támaszt testvérharcot, hanem megfelelően átalakítja a meglévő helyzetet, úgy hogy a szétesettségéből egység legyen, az egységből élet: magyar élet.

Hisszük, hogy Kegyelmes Urunk nagy tervei, melyeket a magyar deákegység megteremtésére szán, megvalósulnak, mert mi, a magyar deákság fiatal magyar erővel vállalkozunk ebben az egész ország minden egyetemét és főiskoláját jelentő nagy malomban is „a zsákolók és virrasztók nagy munkáját és felelősségét.”

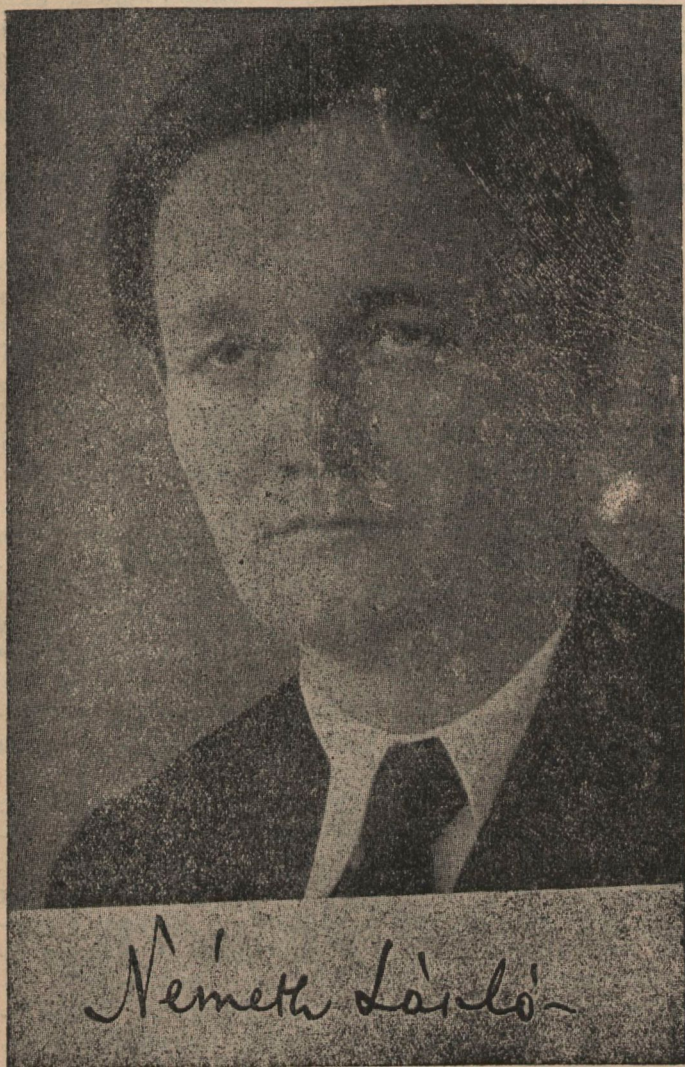
Szegeden, 1941 évi deember 6-án.

NYIKOS GYULA bölcészhallgató a Szegedi Egyetemi Ifjúság (SzEI) elnöke.

SZEGEDI HÍD a SZEGEDI HÍD-ról

Sokan kérdezték már tőlünk, hogy hogyan lehetne a Szegedi Hídra előfizetni. Mivel mi nem folyóirat vagyunk, csak alkalmanként megjelenő kiadvány, meghatározott előfizetési árat nem határozhatunk meg. Olvasóinkra bízunk, hogy tetszésszerinti összeget küldjenek be címünkre: Szabolcsi Gábor: A Szegedi Híd szerkesztősége Szeged, Központi Egyetem. Ez az összeg azonban nem lehet kevesebb 2 pengőnél, mely a tiszteletpéldányok megváltási ára. Azoknak, akik beküldik ezt az összeget, a Szegedi Hídnak és az előző számból nem kaptak, az ezévi példányokat visszamenőleg megküldjük.

NÉMETH LÁSZLÓ:

SZÉCHENYI
ÉS A MAGYARSÁG

Széchenyit, mint faji hibáink korbácsát szokás suhogtatni. Valójában alig van nagy emberünk, akinek a belső története hitelesebben győzne meg, hogy még sem utolsó dolog magyarnak lenni.

Széchenyi mint felnőtt ember forrt vissza a fajtájába. Harmincöt éves korában nemhogy németül, de franciául is jobban tudott mint magyarul, mégis nagyobb bizonyosságot tett fajtája mellett, mint a magyarság legmegátalkodottabb szerelmesei és legszerelmesebb átkozói. Széchenyi István az európai szempontokat fordította hazája ellen, nem is lévén kezdetben más szempontja: ezért volt olyan órási megmozgató. De az idegenből közenk hullott angyal, aki behullásával mindent meghódított fokról-fokra maga is meghódíttatik; fölfedezi és belésszeret a magyarságba: ezért lehet a mi nehéz óráinkban olyan nagy vígasztaló.

Széchenyi egyike volt a legnagyobb irodalom értőknek. Az ellenségivé lett Wesselényi később is elragadtatva emlegette külföldi útjukat, amikor Byron Manfrédját kettesben olvasták. A húszas évek nagy írói, Kisfaludy, Vörösmarty, Bajza, a kortárs-romantika a világirodalom tájain csak vasárnapi kirándulók voltak ehhez a nagy globetrotterhez képest. A magyarság is az irodalmával kapott bele a képzeletébe. Ez nyitotta ki a szemét, hogy nem minden olyan rossz itt, mint útjaink s földhitelünk. 1825 óta szorgalmasan tanul magyarul. A lerángatott Berzsenyit ő emeli vissza méltó helyére, az öreg költőnek (niklai Döblingjében) nem kis elégtétele, hogy a Hitel Berzsenyi idézetekkel van teleszórva. Vörösmartyt is megszereti; benne él: a tébolydában a Szózat és az Élő szobor ott van még beszűkülte tudatában. Kétségbeesett állapotát, úgy érzi, Petőfi írta meg Felhőiben: „Agyamban egymást szülik a gondolatok, S egymást tépik szét, mint vadállatok.” Aki ifjan Schillerből, Alfieriből és Byronból táplálkozott: férfikora szenvedéseire a magyar költőkben talál méltó képeket. Három-négy magyar író elég volt, hogy keleti faja hivatását az európai szellemben száz

évvel mások előtt felismerje. A magyar nyelvről már a Hitelben így ír: „Nyelvünkben a férfiúi erő megvan s mondhatni tán egy nyelvben sincs annyi s ha van, legalább nincs több. S im ezen ereje nyelvünknek, melynek törzsökös eredetét Ázsia négy vizei közé állítani korántsem olyan balgatagság, mint azt sokan gondolják — tartá fenn eddig létünket s azon nagy csuda melyen sokan bámulnak, hogy a magyar annyi tenger viszontagság közt sem olvadt még össze más nemzetekkel, nem egyéb mint természetes következménye nyelve erejének. Amit a nyugatra szaladt magyarok szégyelve letagadnak: ennek a Nyugatról jött magyarnak a képzelete abban kapaszkodik. A magyar keleti nép s küldetése csak az lehet, amit mi is vallunk, hogy kelet népeit az európai műveltség parlamentjében képviselje.

A másik, akit költői után Széchenyi a magyarságban igazán megszeretett: a magyar nép volt. Ő az első főúr, aki osztályával a magyar jobbágyságért harcba keveredett. Jobbágy szeretete azonban két külön gyökéren nőtt. Az egyik a művelt európai gazdasági belátása és emberszeretete, az amelyik Berzeviczy Gergelyt is mozgatta s Mária Terézia urbáriumát kiadatta. A magyar mezőgazdaság csak úgy virulhat föl, ha földesúr és munkás viszonya megváltozik; a munkás jobbléte: gazdaságos és emberséges. A másik gyökér azonban a romantikus költő vonzódása a komoly napkeleti fajhoz. Széchenyi nem csak a parasztot becsülte a magyar parasztságban, hanem a *magyart* is. A Stádium egyik bekezdésében ötvényzódóban lehet a két érzést megfigyelni. „S mi arra jutottunk, hogy a tizenkilencedik században — midőn az ember méltósága szent kezd lenni — pirulás nélkül publice beszélhetünk egész európa hallatára de misera plebe contribuyente; s a külföldnek ez iránti türelmét csak előtte ismeretlen létünknek köszönhetjük, melynek következtében az azon hiedelemben van: tán csak egy kis sectárul van szó, mely vallás s több efféle miatt sanyaríttatik, midőn azonban kilenc milliőrul forog kérdés, ki hű jobbágy s mily hű: jó katona s mily jó! szóval ki minden terhek türelmes viselője, a magyarság utolsó záloga, reménye, fentartója”. Már előbb a Világban így okolja meg a törzsökös magyarság visszaszorulását: „A sváb értelmes munkássága, a tót irhatatlan termékenység, az oláh szokásaihoz makacs ragaszkodása, a rác kereskedési ügyessége mind szűkebb határok közé szorítják a törzsökös magyart, ki tán — ha független férfiúi öntartás az ízlésnek legvalódibb mérője, — minden kivétel nélkül az országnak legszebb lakója. Ezen parasztság a magyarság utolsó gyámola, csekély számban nem mint az oroszán, míg tót, német s oláh úgy szaporodik, mint gomba az erdőn. A magyar független önértésében kerüli a munkát s büszke vadsággal félreteresi a lelki előmenetel s csinosodás legszükségesebb eszközeit napkeleti komolyságban.” Még szavai is ugyanazok, mint Berzsenyié. S a magyar népnek ez a megbecsülése, akármilyen harca keveredik a nemesi politikusokkal: csak mélyül és tisztul. Önvádjainak a magja épp az lett, hogy a magyarság lassan a maga módján úgy is érvényesült volna, ő oltotta belé a reform láz idegen miazmáit. „Én vagyok az oka, hogy az oly nemes senkitől sem ismert és sokaktól lebecsült vagy éppen megvetett magyar nép abban a pillanatban adta meg magának a halálos döfést, midőn felvirulóban s a világ dicőségére lett volna.” „Mennyi nemes érzés, milyen fejlődésképeség, mennyi kincs oda mindörökre.” „Milyen drágakő volt a magyar.” „És milyen gyönyörű ~~lemez~~ az ország, most a vasútak korában. Borúra derű, de nem a nemes magyar, hanem egy másik nép számára.”

Csak politikai természetünkkel barátkozott meg nehezen. Hogy Ausztria népei közt csak nekünk van alkotmányunk, kezdetől szerencsésnek tartotta; az alkotmánnyal járó láрма, sérelmesdi és huzavona azonban elkeserítette; Ugy érezte, valami képzeletbeli, szóvirág szabadságért szalajtjuk el a műveltségből és anyagi jólétből eredőt. Kossuthot is ez a hiú alkotmányosság küldte műve ellen szónokló Arimanul. Negyvennyolcban szinte halálra ingreli őt a rémlátót ez a magyar politika, amelynek minden húzását esztelen kihívásnak látja. „Milyen gyűlöletes a magyar” „Il faut dégouter de mon sang: Meg kell undorodnom a véremtől,” írja naplójába. Döblingben erről is másképp gondolkozott. Széchenyi eszméi úgynevezett örültsége alatt is érték és fejlődtek. Aki az önvád örült visszautésének tartja, hogy gyónásában Kossuthot végtelen nemes embernek mondja, akit ő szorított a demagógia útjára, Falk Miksától meglepetve hallja, hogy később sem beszélt soha úgy Kossuthról, ahogy azt várni lehetett volna. Bachhal, a másik nagy fiskálissal szokta összehasonlítani s a két ember és a két pálya közt senki sem láthatta nála jobban a különbséget. Ameddig Metternich herceg vitte az osztrák ügyeket, Széchenyi úgy nézett Bécsre, ahogy világlátott apa pirul faragatlannak maradt fiaiért. Bach és Kossuth párhuzama megfordítja a színét. Följegyezték, hogy gyógyulása idején, az ápolóitól kölcsönként élclap, a Hansjörgel volt első olvasmánya. De ez a lángész a bécsi Borszemjankót sem olvasta hiába: ezen át látta meg Ausztriát s az ő Hansjörgelét, Bach Sándort. Sokat tanakodtak, mi oldotta föl Széchenyiben a fájdalomnak azt a rövidzárlatát, melyet a világ örültségnek látott. De mi oldhat föl egy rém képet és önvádjai közészorult Casandrát? Csak az, ha nem bizonyul mindenben jó jósnak. Ha Széchenyi naplójából olvassuk ki, hogy mire volt ő elkészülve negyvennyolc nyarán: megértjük, hogy a katasztrófában is lehetett a számára vígasztaló. A magyarság letörve, de megnöve került ki a szabadságharcból. Széchenyi is felismeri ezt lassan, ahogy a kivégzések vérgőzén át a való helyzetbe lát. „A konzervatívok, írja a forradalom előtt ellenfelei voltak, de mostani viselkedésük oly nemes, hogy ha más ok nem is volna rá: ez egy miatt is büszkék lehetnénk, hogy magyarok vagyunk s mennyei élvezettel kellene szűr-csölnünk a hitet, hogy egy nemzet, melynek lefelé, és fölfelé is ennyi független fia van, nem lehet olyan egészen könnyen tönkre tenni.” Szerencsére van más ok is. Egy más nép természetének kell Bach rendszerében a magyar népbe omlania, hogy szíve a magyarság politikai jellemére végképpen fölnyíljon. A teljes visszaforrás most megy végbe, amikor a magyar táblabírák örökébe a Beamterek sáskahada lép; a megyék néhány szál pandurja helyett tizenhat csendőrezred őrzi a békét s az ország sok huzavona közt hozott szabad törvényei helyett Gesetzbuchnak csúfolt Befehlesbuchok osztják az igazságot. „Az igazi patrióta az, vágja az elnyomók szemébe, — akik az emberi méltóságot elsősorban önmaga sze-

Művek, folyóiratok
és egyéb nyomtatványok

TELEFON: 10-84.

ABLAKA GYÖRGY
KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
SZEGED, KÁLVÁRIA-UTCA 14.

mélyében tartja tiszteletben. Má-sutt pedig: Magyarországon a leg-több ember szabadabban, elfogu-latlanabban és gyakorlatibban gon-dolkozik, mint ahogy azt egy bécsi doktor, vagy professzor elképzelni képes.

Az örült, aki talán sohasem volt az, vagy ha az is volt, rég úgy ült Döblingben, mint Pirandello ki-gyógyult betegje: a tébolyda és a téboly védelmében, betegsége hatodik évében a malom göbjei és a sakk bábúi helyett a tollhoz nyúl:

Dömötör László:

EMBEREK — ÉRTÉKEK

Kevés ember van, — leszámítva az egészen kisigényűeket — aki-nek a lelke mélyén egyszer életében föl nem csillant a szikra, vagy föl nem lobbant a láng: nagyot, de leg-alább valami olyat tenni, amit vagy ahogy senki más nem tesz! „Szalmatűz!” — „Ifjúság!” — „ide-alizmus!” — mondják a kiábrán-dultak jóindulatú mosolygással. Vagy: „lángszellem!” — bölintgat-nak hümmögve a szűkszívű kis böl-ceségükben megcsalódottak. Bi-zony nem mindig lehet tudni, me-lyik láng marad szalmaláng, me-lyik csodagyerekből lesz koravén! S nem árt olykor-olykor a bölce-séggel is bölcsen bánni!

Nemcsak az egyszerű embernél történhetik meg az az eset, hogy az ügyvédtől orvosi tanácsot fogad el, de mi — „a műveltek” — is nemegyszer sürgetjük az éppen útunkba vetődött tudóst, hogy nyi-latkozzék szakmájába nem vágó, tőle talán egészen idegen kérdé-sekről. És ez természetes is: az em-beri lélek legmélyéről jövő elisme-rése a magasabbrendűségnek. Ez az egyéniség súlya, tekintélye, — gravitas és auctoritas — ahogy a régiek mondták.

Előző cikkemben (Szegedi Híd októberi szám) az ifjúság, első he-lyen a tanárságra készülők problémájával foglalkozva rámutattam, hogy a tekintélynek legkívánato-sabb s legigazibb alapja a dolgá-hoz értő, magával ragadó egyéni-ség. Csak az olyan ember taníthat, akinek van mondanivalója: van-nak értékei, tudatos, sajátos érté-kei! Most ezekről az értékekről szeretném a bennem éppen fölme-rülő gondolatokat leírni.

Nemcsak az egyszerű emberrel lehet nagyot alkotni. Petőfi nem lett volna Petőfi — a magyarság nélkül! Ugyanezt mondhatom el Széchenyiről, a Zrínyiekről, a Hu-nyadiakról, az árpád-házi nagyok-ról. Ez áll Goethéről, Schillerről, Dantéről, Julius Caezárról, Octa-vianusról vagy Vergiliusról. Szán-dékosan idézem e neveket ennyire kapásból és hézagosan; említhet-tem volna akár Apáczai Csere Já-nost vagy Révai Miklóst is, hogy egészen elütő típusokat jelöljek. Teljességre csak törekedni is céltal-an volna. Ezeket mind valami nagy-nagy nemzeti, közösségi gon-dolat tette naggyá.

Valaki azt mondta egyszer egy ilyen tárgyú vita folyamán, hogy például a természettudományok nemzetköziek, inspirációjukat, lel-kesültségük tüzet-erejét nem nem-zeti-népi közösségből merítik. Sok igazság van ebben, főként ha el-vontan, elméleti szemszögből néz-zük. A sebész tudománya nem „vi-lágnézeti” tudomány: ez igaz! A gyakorlatban azonban nem tudom elképzelni, hogy az igazán nagyo-kat — még ebből a fajtából is — ne emelné valami mély, emberi

Montaignehez illő remek tanulmá-nyokat ír Ünismeret címen az egész-ség megvédéséről. A kétszázadik lapon azonban az Ünismeret új hangba csap át; a császár Magyar-országba indul Potemkin útra Szé-chenyi ezt az utat kezdi nagy sza-tirájában kommentálni; egy év mulva pedig a Bach rendszert tönk-re cséplő Blickjét lopatja ki Angliá-ba. A szegény beteg, akinek oly nagy szüksége volt a szomorú szen-tély védelmére, óvatosságában is

megindultság, ha máskor nem, hi-vatásuk kezdetén” amit elsősorban s szükségképpen a saját népi kö-zösségükkel szemben éreznek, attól kapnak. Egyébként sem kivételnél-küli természettörvényről van itt szó.

Ma már „univerzális zsenik”, nagyságok nincsenek. Mindenki csak szakmájában, legtöbbször an-nak is csak egy területén lehet iga-zán nagy. Van ennek előnye is, hátránya is. Előnye: a biztonság van; ezben a dologban otthon van; azután: tudományágának a megszeretése, kedvelése s az ezzel járó lelkesültség, megbecsülés, az az önérték, hogy van egy biztos Archi-medesi pontja, ahol mindig meg-vetheti a lábát. Az ilyen ember egyéniségében van valami, ami súlyt, tekintélyt ad neki. Az ilyen embernek van mondanivalója! Az igazán lelkes, alapos szaktudás kö-telez, mert elvárják a megbízható-ságát, de jutalmaz is, mert elisme-rik s elfogadják. Tanárember ré-széről ez a legkevesebb, amit jog-gal megkívánhatnak és meg is kí-vánnak tőle. Akinél ez nincs meg, az ne várjon tekintélyt és tisztele-tet, elismerésre ne is gondoljon. S nem elég, ha szaktárgyát úgy-va-lahogy általában, vázlatosan ismeri: legyen egy kedvenc területe, ahol többet tud adni, mint egy is-kolakönyv, egy irodalmi „kis tü-kör”, érezzék a hallgatók, hogy itt ember szól hozzájuk, lelkes, eleven ember s nem: holt betű! Ez lesz az, — egy a sok közül — amivel „meg-foghatja” tanítványait.

Ez azonban nem minden s a mai egyetemi képzés általában meg is adja ezt.

Van azonban egy más valami, amit az egyetem nemigen ad meg s amit egy tanár számára nélkülöz-hetetlennek tartok s ez: a szerpesen kiegyensúlyozott, — „harmonikus” — végső okokra alapozott világné-zet. Ez az, amit a tanártól alig-alig kérnek számon, mielőtt hivatását megkezdi s ennek híjával kell ne-ki nemcsak tanítani, hanem nevelni is. Ez az, amiért e cikk megírása-kor tollat fogtam.

2.

Ma világnézetek harcáról beszé-lünk. S meglepő, mennyire kevés embernek van jól kiegyensúlyo-zott, átfogó s az összefüggések mé-lyére néző világnézete! A legtöbb ember csak lézeng a szellem s az eszmék világában: egy áramlat, egy szélvihar, sokszor egészen kicsi szellő elkapja s magával sodorja őket, mint a kormányozhatatlan léggömböt! Nem lehet dicsekedni, hogy a mai emberek többsége va-lami felséges kormányserkezettel röpköd a nagy szellemi „légi tér-ben”! Jobbára megelőgszenek egy liliputi párt-gondolattal: „eszmé-vel” („eszmé!”) s ennek a fűtőere-je lelkesíti őket nagy szélmalom-

hajmeresztő utat választ nemzete védelmére. Példátlanul éles táma-dásaiba a magyarság mellett tar-tott legszebb védőbeszéde van be-lerejtve. Ragaszkodik még most is az Osztrák Birodalomhoz, de abban csak egy népet talál, mely móltó, hogy magja legyen s alkotmányos szellemét a többinek átadja: a ma-gyart. Bach Neuösterreich helyett egy olyan Ausztriát követel, mely-nek természetes közepe: a magyar ember szíve.

harcaik megvívására. S az még csak hagyján: legalább tesznek va-lamit!

Sokkal szánalmasabb és siralma-sabb azoknak a sorsa, akiknek az egész szellem- és eszmevilág egy nagy, légüres, szélcsendes űr! Még a föld nehézkedési törvénye alól is „felszabadultak”; életük: örökké-való zátony — a Semmiben! Na-gyon, nagyon sokan vannak ma ilyen megrekedt lelkek. Az emberi haladásnak ezek — s nem a láza-dók, forrongók, de még a „pártesz-mék” félszegűszoí sem — a kerék-kötői! S ma kicsit mindannyian ilyenek vagyunk. Tudom, hogy sú-lyos a körmegállapítás, de vállá-lom — minden ellenvéleménnyel szemben! Érzem azt is: a remény egy sugárnyit mintha újra fölcsil-lanna, vékonyan ugyan és egy ol-dalról csupán, de ez is remény!

3.

Arról a „zárt világnézetről” van szó, amit Augustus Rómájának s hatalmában és ragyogásában pá-ratlanul álló világbirodalmának egy nagy német ismerője e csodá-latos aranykor éltető lelkéből, szel-lemi mozgató erejéből jelöl meg. E nélküli Róma nemcsak akkor nem lett volna, de ma sem lehetne az, ami.

A világnézetet a vallás-erkölcsi, szellemi-érzelmi, politikai-nemzeti-társadalmi állásfoglalás határozza meg, állítja keretbe, zárja be. Min-denkinél van világnézete: tudatos vagy kevésbbé tudatos, emelkedett vagy alacsony, szűkhatárú vagy szélesebb körű, zűrzavaros vagy kiegyensúlyozott. Mindig egyéni ez és minden embernél más. Mégis: egy-egy népközösségben, egy-egy nemzet fiainál rokonságok, egyezé-sek mutatkoznak. Általában is más a magyar ember világnézete, mint a németé, pedig kultúrájuknak leg-lényegesebb elemei azonosak. De nemcsak térben, hanem időben is változik mind az egyes embernek, mind a nemzetnek a dolgokkal szemben való állásfoglalása. Hogy ez a változás fejlődés-e vagy csak tökéletesedés nélküli változás (vagy éppen visszafejlődés): annak eldön-tése nem tartozik ide.

A világnézet mélyebb s előbbva-ló valami, mint a kultúra és éppen, a világnézet határozza meg, — ter-mészetesen: nem kizárólag! — mi-lyen lesz egy egyén, egy nép mű-veltsége, kultúrája.

Erősen zárt, körülhatárolt, meg-határozott világnézet nélkül nem lehet embereket irányítani. A fana-tizmus mindig korlátolt! Ez a kor-látoltság azonban nem mindig s nem szükségképpen jelent kisebb-értékűséget. A történelem nagy alakjai — írók, politikusok, állam-férfiak, hadvezérek — mind egy eszme fanatikusai. Világnézetük erősen, sokszor hihetetlenül zárt. Ez a zárttság körülhatároltságot,

egy irányban való előretörést je-lent. Hogy költői képet használjak, olyan, mint az éjtszakába belelő-vellő fény sugar: útjában, minden fölragyog, de csak ott! Körülötte sötétség marad, éjtszaka. De éppen ez az élete, lényege: csak sötétben tud érvényesülni: világítani mások-nak.

Az emberiség nagy irányítóinak (nevelőinek) — akár népek, akár egyes emberek — két nagy eszme szokta az átütő erőt, a magával sodródó lobogó lelket adni: az Is-ten és a haza: vallás és nemzethez-tartozás. Ez a kettő sokszor egészen egygyé válik s ekkor a legcsodála-tosabb egy népföllobogása. Ez a két eszme az, ami egy nemzetnek vagy nemzetet képviselő, irányító nagy egyéniségnek a világnézetét megha-tározza: bezárja. Ez tette Augus-tust népeinek méltó urává, irányí-tójává, az imperium Romanumot a világ kormányzójává és nevelőjévé. Ez avatta Vergilius Aeneisét a ró-mai nép nemzeti-vallási Szent Köny-vévé, ami többet jelentett nekik, mint nekünk a Biblia, mert isten és haza teljesen egybeforrott ben-ne. Azért említem ezt a példát, mert a határozott világnézethez ennyire egységes, fenséges lököereje, éltető fellángolása sehol és soha többé nem található. Ugy-ahogy megkö-zelítő, hasonló jelenséggel — igen kevés — találkozunk.

Hogy egészen közelre mutassak: a mai Németország igen nagy ro-konságot mutat — minőségben is, nagyságban is — az augustusi idők történeti képével. A nemzeti gon-dolat, a hivatástudat, a magasabb-rendűség hite — „fajelmélet” — épúgy megvolt Augustus Rómájá-ban, mint Hitler Harmadik Bi-rodalmaiban. Vergilius Aeneise ép-úgy a római nép dicsérete, hivatá-sának kijelölője, mint Rosenberg Mythosa. Most ne vitatkozzunk azon, hogy elveiben helyes-e, nem helyes-e egyik is, másik is! Nem ez a kérdés. Hogy egészen modernül hangzó s meglepő mozzanatra mu-tassak rá, Vergilius Aeneise épúgy hangsúlyozza az ifjúság testi neve-lését — Ludus Romanorum — ró-mai „testedzés”, „testápolás”, „sport” — mint ahogy Németországban ez a fiatalság nevelésének egyik „fő-tantárgya”. Hiába: nihil novi!... Még abban sem, hogy mindig ugyanazok a hatóerők, eszmék hat-nak! S hogy nem mindig hatnak, abban nem az eszmék a hibások, hanem az emberek, a korok: nem fogékonyak vagy kicsi a befogadó-képességük!

A római világszemlélet történe-ti képét legfölkülre helyeztem, a mai német fölé is s formailag a legtöké-letelesebbnek mondtam. Nemcsak ta-lálomra s a távolság szépítő, ide-alizáló hatására. Okai vannak ez állításnak.

A római ember lelkét a nemzet dicső története, a hazai föld szere-tete, jövő nagyráhatottságának tudata töltötte be. A „nacionaliz-mus” nem új fogalom! Mindez a mai Németországban is megvan. Ami a római ember világszemléle-tét a mai németétől megkülönböz-teti, az: az istenhez való viszony, aminek a megnyilvánulása a vallás. S ez adja a rómainak az elsőbbsé-get minden mai emberrel szemben. Az átlagról beszélünk. A régi római ember lényegében vallásos; közép-ponti élménye az isten, a vallás. De viszont ez teljesen egybeesik a nem-zeti gondolattal és hivatással; az imperium Romanum: fátum — vég-zet, megmászthatatlan isteni aka-rat! S a római számára ez nem „kö-dös mitológia”, hanem húsába, vé-rebe gyökerező meggyőződés és gyakorlat, annyira, amennyire a mai ember el sem tudja képzelni, nemhogy élni tudná! S hogy való-ban nem éli, az minden kétségen felül áll! A régi római mikor haza-fias, nemzeti, ugyanakkor vallásos,

ÉRTELEMZAVARÓ SAJTÓHIBÁK !

Lapunk ezen száma 2. oldala első hasábjának 4. bekezdés 3. sor utolsó szava nem Talán, hanem *Tehát*.

Az 5. oldalon, Rácz György cikkében. 3. hasáb 7. sor: szép helyett *szop* olvasandó.

Ugyanezen hasáb második bekezdésének utolsó mondata helyesen: Ha példát tudunk mutatni (mint ahogy példát adtunk az európai magasság és a keleti magyar mélység csókjából fogant Bartók és Kodály zenében) előbb a tejtestvéreink lakta Duna-vidéknek, *majd egész Európának* görögjei lehetünk.

A 6. oldalon Kristó Nagy István cikkében a 3. hasáb utolsó bekezdésének első mondata helyesen a következő: Természetesen nagyon sok mulik azon, hogy miként hajtják végre az 1941.-es 39. T. C.-nek az egyetemi ifjúsági szervezetek egységesítésére vonatkozó rendelkezéseit.

Ugyanezen az oldalon Petneházy Ferenc Praeludium c. versében a második strófa második sorában pusztító helyett *pusztuló* olvasandó.

A 16. oldalon „Jegyzet Illyés Gyula verséhez“ c. kis cikk 8. sorában Juia helyett *Julia* olvasandó.

szent, isteni. Isteni: a szó igazi, eredeti s nem mai értelmében. Népnek isteni küldetésében, vezetőinek isteni eredetében hitt, meggyőződés: Aeneas isteni anyától származott. A római számára ez nem költészet, hanem valóság! Augustus istenné vált: a nép ezt tényként fogadta el.

Az akkori világszemlélet — tagadhatatlan — megkönnyítette az isteninek és nemzetinek ezt a különözö, csodálatos hatású vegyülését, egybeforrását. Ez formailag is tökéletessé, egészen „zárttá” tette világnézetüket.

Ez az, amit mi, mai európaiak, soha nem érhetünk el! Nem, mint-ha önmagában lehetetlen volna, hanem csupán mivel a történelmi adottságok úgy alakultak. Az Isten, a vallás, sohasem lesz nekünk annyira középponti élményünk: húsunkba, vérünkbe gyökerező valóság, mint nekik volt! Ha mi hiszünk az Istenben, vallásban, benünket ez „más” világba utal, „más” világba, amelynek célja nem egyezik a földi célokkal. Ha nem hiszünk, akkor az Isten, a vallás kiesett világszemléletünkől. S ezzel nem valami kis hézagpótló cífraságot veszítettünk, hanem a haterők leglényegesebbjét. Nem hiszem, hogy Hitler — egyéniségének teljes kiforrása, kikristályosodása felé haladva — pusztán népszónoki fogásként emlegetné olyan nyomatékkal a „Gondviselést”. Muszoliniról sem tudom elfogadni azt, hogy a Szentírást „ártatlan altatóul” adta népe kezébe! Történelmi nagy tényezők ezek, amiket a történelem nagy lángszellemei kézre adnak! Talán — sőt bizonyosan — éppen ebben van a nagyságuk.

4.

A történelem példaadását szeretjük unalmas tekintettel — ha éppen muszáj — végigszemlélni. Eppen mi magyarok járunk ebben elől. Pedig — az arányokat tekintve — egy népek sincs nevelőbb, lelkesítőbb, dicsőítésre kívánczabb multja, mint nekünk! Egy nép, nemzet nagyságát, dicsőségét, és nagyrahivatottságát nem föltétlenül a terület világbirodalmi arányai s nem a lakosság százmillió tömegei adják meg, jelölik ki! A dicsőség, a nemzeti nagyság, a hivatás; erkölcsi valóságok. S az erkölcsi nagyság nem a tömeg, hanem a minőség kérdése.

A magyar történelem nagy, sokszor fenséges alakjai mindig így fogták fel nagyságukat, hivatásukat, nemzetük hivatását. Bár sokszor az anyagi méretek is hatalmasak voltak, de igazi, időnként egyedülálló nagyságuk a belső, erkölcsi érték világába nyúlt. Árpád, Szt. István, Szt. László, Mátyás, Nagy Lajos, Széchenyi — hogy csak az európai viszonylatban is legkiemelkedőbb csúcsokon fussak végig tekintetünkkel — mind erkölcsi nagyságok, az eszme óriásai, bár órájuk a külső szerencse istenasszonya: a siker is mosolygott.

Most inkább egy tragikus sorsú magyar lángszellemre akarok nyomtatékosabban rámutatni. Nemzeti multunk egyáltalán nem dicstelebb, mint akár az Augustus-kori római népé, — ha az emberi nagyságokat nézzük. Roppant egyéniségük, szellemi nagyságuk arányai, léleglökük magával sodró lobogása, világszemléletük magasztossága, teljessége, határozottsága nem marad Augustusé mögött. Átszemléltetésük tisztább, ragyogóbb, mint Romulus apoteózisa: szentek! Mégis: mindezekből a legfájdalmasabbat s fájdalommaságában is legnevelőbbet — a költő Zrínyit választom ki, mintegy önvizsgáló tükrörnek.

*

Zrínyi világnézetének két alappillére: az Isten és a haza. E kettő

azonban szervesen egybefonódik. Rendíthetetlenül hisz a gondviselésben, s ez szinte a végzet — fatum — fogalmát érinti. Nem kell másra utalni, csak a „Sors bona, nihil aliud” közismert jelszavára. A vergiliusi fatum jut akaratlanul is eszünkbe; nem véletlenül: tudjuk, hogy tőle tanult. A klasszikus római gondolatnak magasztosabb, emelkedtebb: keresztényivé tisztult kikristályosodása ez.

Nála az Isten számottevő tényező, élmény, középponti gondolat, de úgy, hogy ugyanő adta meg a magyar népnek a sajátos és magasztos hivatását s ennek megvalósulására gondja van! A gondviselés Zrínyi világszemléletében egyezik a magyar nemzet hivatásával, még emberáldozatok árán is! Ebben valóban kell hinni s a látszólagos ellenmondásokba bele kell nyugodni: az isteni gondviselés céljának elérésében semmi sem akadályozhatja meg! Ez a belenyugvás: bizalom a legfőbb különbség a vergiliusi pogány és a Zrínyi-féle keresztény felfogás között; természetesen más is van.

Zrínyiben a legtragikusabb, hogy ennek a gondviselésnek, végzetnek ő az első áldozata, tudatos s a legmagasztosabb. Zrínyi nemcsak mint költő, nem is mint hadvezér és államférfi, de mint nemzetnevelő is a legnagyobbak között van. „Sor-

sa” ebben is tragikus: itt sem kapta meg a siker jutalmazását: nem korát, csak az utókort taníthatta. Nagysága, világnézetének rendíthetlensége, ereje éppen ezért páratlan: nem tört le, nem kedvetlenegett el, nem vesztette el a gondviselésben való hitét, sem az Istennel való élményszerű kapcsolatát, pedig minden ellene játszott.

Mi, akik Zrínyihez tanulni, — lelkesülni, küzdeni, le nem törni — járunk, még egyet vegyünk benne észre, s ez az, hogy emelkedett egyensúlya, megtörhetlensége éppen világnézetének tudományos, magawonak, filozófiai megalapozottságán alapult. Korának ezen a téren is a legműveltebbjeihez tartozott. S a többi mellett éppen ez az, amit mindenkinek, de főképp a nemzet nevelésére készülő, hivatástudatlan élő embernek — a tanárnak — feltétlenül meg kell tanulni Zrínyitől.

Istenhez, a gondviseléshez való határozatlan, gyenge viszonyunknak ma éppen a filozófiai megalapozottság, sokszor a teljes bizonytalanság az oka. Mi magunk is érezzük ezt, ha bevallani nem is merjük. Erre csak egy tényről hozok emlékeztetőül.

Ma szokás, sőt divat a nép — érteve az alsóbb rétegeket, pontosan mondván: a parasztságot — államfenntartó őseréről beszélni.

Azt mondjuk: „mély kultúrája” van, amely olyan, mint a tenger fenék hullámai: folyton működnek, bár a felszínen nem látszik; de nem is befolyásolhatják felszínes erőket, a kornak apró kis szellőcskéi. Ez igaz s nekem erről még súlyosabb mondanivalóm s felfogásom is van, de most azt ne részletezzük. Csak arra akarok rámutatni, hogy ennek a „mély kultúrának” — ahol a nép között is egyáltalán megvan még — legmélyebb magva: az Istenhez való viszony rendületlensége, a gondviselésben való csendes, megnyugvó, beletörődő hit. Ahol ez nincs meg, ott már nincs „mély kultúra” vagy csak jelentéktelen. És sajnos, éppen a „magas kultúra” hatására (!) van fogyóban sok helyen. És ez olyan valósága és kényszerűsége az életnek, amire sem szavakat, sem „népművelés” nem segít (hisz éppen a „műveltek” hatása, a „művelődés” öli).

Nehéz igazságok, de valóságok ezek, amin sem a magyar-dalok ápolása, sem a magyaros ruha-motívumok divatbáhozása nem segít. Itt lélek-motívumok kellene: emberek, amilyenekről mindeideig beszéltem: „mélykultúrájú” művelt emberek. S legelsősorban a nevelőknek kellene ilyennek lenniük! Verba fatigant, exempla trahunt — a szó untat, a példa vonz!

Szeged, 1941 november 9.

RÁCZ GYÖRGY:

NÉMETH LÁSZLÓ

„kis népeknek, melyek aggódó karavánként vonulnak át a századokon, az írók vigyázók, a szellemet itt éberségből kell megítélni.”

Aki Németh László könyveibe belekóstol, a szellemi készenlétet egy-kettőre megízleli. A magyarság mai vigyázójának óriási feladattal kell viaskodnia: az olvadékony állapotba jutott világban a legjobb eszmét kell belelógatnia a magyarság életébe kristály göcül alkalmas fonálnak. Az idő sürget, a helytállás kényszerít, a legalkalmasabb varázsvesszőt kell megfogni, a kritikát.

Németh László kritikus. Tömondatban olvasva méltánytalan ez a megálapítás a nemes törzsről, amely ízes és változatos gyümölcsöket érlelt. Rakjuk csak sorjába őket: novelláit, regényeit, köztük a legkiválóbb magyar lélektani regényt, a Gyászt, drámáit: VII. Gergelyt, a Villámfénynél, ezekkel együtt rendezhetjük el eszméit és cikkeket, miknek jó része megint nem szorosán vett kritika. De próbáljuk bővíteni a fogalmat. Kezdjük a legszűkebben. Az esztéta: egy-egy mű súlyát méri le és hasonlítja másokhoz: nos, Németh László gyakran az irodalmi bírótallárját is felölti. Ezen túl, a magyar kritikai hagyomány örököse: felfedező és sugallmazó (gondoljunk Tamásira és Erdélyire!). De ebbe a burokba sem fér bele; a mai válság-korszak szemtanúja, kikapogtatja az előzményeket, katasztrofé készíti a jelenről, modern enciklopédistaként az új életérzést szimatolja: Végül önmaga kíméletlen bírálója, állandóan mérleget készítvén arról, vajjon jól sáfárkodik e az „Isten pénzével.”

Eötvös ingája megtalálta a két olajréteget, melybe belefúrva, vállalkozásának bőséges égést tápláló anyagot fakasztott: a két ér, a minőség eszméje és a mély magyarság.

Az európai kultúra — mult századbeli, minden eddiginél nagyobb kiáramlása és a civilizáció növekedése ellenére — elsekélyesedett. Az emberiség elgépesedett, az élet elsivatagosodott. Semmilyen kísérlet nem tudta kilendíteni a kátyúból. A dignózis kész, többen a receptet is megírták már: új életszemlélet! Németh László szerint nem kell lombikban kotyvasztanunk. Ragadjuk meg a minőség-elv Ariadne fonálát, s kijutunk az emberi mult gyógyfüves tisztásaira.

A görögök hatásos medicina: ők nem fejlődtek, megtalálták, rövid idő alatt befutva a kezdetlegest a tökéletessé vezető utat. Jézus is a minőség forradalmára, a szellem értékrendszerét hozta a régi helyébe. Majd a középkor, az antik hagyományból megújuló reneszánsz, a reformáció és a felvilágosodás nagy egyéniben csilán meg a nemes eszme. Az eddig legnagyobb európai kiáramlás, a kapitalizmus hatalmas életdagályával a kultúra rohamos apátja jár.

Mi a kultúra? Irónk fogalmazásában: „A kultúra egy erős, az egész közösséget átjáró életérzésből táplálkozó szokásjog.”

A XVI.—XVII. század magyar kultúrája valóban ilyen egységes szokásjog volt a társadalmi és vallási különbségek ellenére is. A mély magyar talaj a XVIII.—XIX. század fordulójára már lesüllyed, de irodalmunk, bár vékonyabb aljzatban gyökerezik, pompás lombkoronát fejleszt. Sajnos, a nemzeti jelleg legmélyebb hordozói egyre inkább kimaradnak belőle: pl. Berzsenyi, Csokonai, majd negyvennyolc után Kemény. Kultúránk hűlésével egyidejűleg a gazdasági és társadalmi bajok láza rohamosan növekszik. A sokban hibás, de magyar nemesség örökébe sokszorosan megdúszadt heterogén középosztály jön. A liberalizmus emlőjéből táplálkozó pezsgő gazdasági élet (árnyékában a több százezer kivándorló, a növekvő agrár és ipari szegény réteg), s a 30 millió magyarról szőtt felszínes álmok alatt csak a mélyre látó kevesek érzik a kibíratatlan jelent és a szorongató jövőt. Zrínyi és Széchenyi kritikai hazaszeretete csak néhány nagy magányosban él: Vajdában, Tolnaiban és a „magyar Messiásban”, Adyban.

A jóslások beteljesültek, de Ady hagyománya „ifjú szívekben” tovább él. Móricz, Szabó Dezső és a fiatalabb író nemzedék jobbjai tovább ébresztik a magyar öntudatot. Németh László több helyen int arra a rettenetes felelősségre, mely ma a magyar íróra nehezedik. Súlyosak és bonyolultak jelenlegi problémáink: a föld, a zsidóság és kapitalizmus, az elszakított magyarság és a kisebbségek, a generációs ellentét és a felekezeti kérdés összefüggnek. Részletreformok mit sem segítenek. A magyar multban és népben gyökerező író magyarrá akarja tenni az országot, nem azért, hogy

fajibb, hanem, hogy emberibb legyen. De európai hivatást is szeretne nemzetének, ezért nem szakad el a külvilágtól. Kedveli az európai kultúra változatait: a környező és rokon népek és a régi nagy irodalomból a görög- és középkorból „szép nagy lelket.”

Ma minden újért kiált. Az irodalom az irracionális felé fordul, a tudomány a messzeség és mélység felé igyekszik: új enciklopédizmusra törekve az emberi szellem, mindent ugyanannak a sorsvalóságának a melege fűt. Az emberek kezdenek megcsömörölni az eddigi élettől, kertvárosokban szeretnek lakni, kedvelik a gyümölcsöket és, ha egyenlőre torz formában vágyódnak a természet után. Csak egy népre van szükség, mely a lappangó vágyakat valóra váltsa. Németh László reménytelenül reméli hogy a magyarság lesz az új kovász-nép. A kevesebb joga az élethez az, hogy elit legyen. Előbb házunk táját kell rendbe szednünk: megvalósítva az egyéni vállalkozó kedvet a közösségek érdekében összhangba hozó minőségi szocializmust. Helyzetünk predestinál arra, hogy a jövőt jelentő kert-ország legyünk. Népünkben szunnyadó nagy képességek rejlnek, szellemi hagyományaink a modern görögség megvalósítására unszolnak. Ha példát tudunk mutatni (mint ahogy példát adtunk az európai magasság és a keleti magyar mélység csökjából fogant Bartók és Kodály zenében) előbb a tejtestvéreink lakta Duna-vidéknek, görögjei lehetünk.

Hiábavaló képzelgés! „Marathonnál a reménytelenség győzött” dörög nekünk, de magának is Irónk. Az idő mindenkit helytállásra kényszerít; Németh László gáncs, elkedvetlenedés csalódás és betegség ellenére újra meg újra vállalja szerepét, érezve hogy egy-két ember magatartásán minden eldőlhet. A magyarság ma vallásszerű ügy; „a vallásos érzés lelkünkön maradt köldökszín, amely magasabb élet vérvével táplál”. — A magyarság akkor töltheti be hivatását, ha lelkileg megújul — mondja egyfelől. De ehhez az szükséges, hogy Te kezd meg a minőség forradalmát a gyökeres belső reformot.

A magyar ifjúság egyik Mentora szolt ebben a gyenge tolmácsolásban. Bárcsa kifjúságunk magába szívna a magyar ügyek iránti szenvedélyt, amely igazi professzorában Németh Lászlóban lobog.

A TURUL KÖRÜL

Az egész ország fiatalsága nagy érdeklődéssel figyeli azt a tisztulási folyamatot, mely a Turul Szövetségben megy végbe. Anélkül, hogy a Turul szakítana régi keresztény és magyar alapeszményével, egyre erősebb az a törekvés, mely frázisból *életé* akarja alakítani ezt az eszményt. Ez azonban csak néhány nagy belső probléma megoldása után lehetséges.

Az első a Turul új ideológiai vezérfonalának, a Magyar Kátának elfogadhatása. Ez a Káté — túlzásai és a kathekizmust utánzó erőltetett formája ellenére — elsőrendű összefoglalása annak a korszerű, mégis sajátosan magyar világszemléletnek, mely az Ady—Móricz—Szabó Dezső útján haladó fiatalság számára elfogadható. Ez a gondolatrendszer az új magyar irodalmon, történet szemléleten, néprajzi kutatásokon épül fel és a népi gondolatnak megfelelő politikai és nemzetnevelési programot ad. Meghatározza, hogyan kell gondolkozni, viselkedni, *tenünk* a magyarság érdekében. Érhető, hogy egy ilyen káté, mely minden idegen eszmét, minden felszínességet, olesó hazafiaskodást és dilettantizmust ki akar zárni a Turul-nevelésből, választóvízként fog hatni. Előbb-utóbb ki fog derülni, hogy akare a Turul ezen az úton továbbhaladni, hogy ne csak kritizáljon és hangoskodjon, hanem építő munkát is végezzen, — vagy pedig megmarad a régi irányzat, mely legtöbbször haszontalan és üres handabandázást és hazafias frázisokat jelentett. Az új irány képviselője Fitos Vilmos országos kulturális vezér, munkatársai Kovách Aladár, Gombos Gyula és mások. Ők hozták be a Turulba Erdélyi József, Németh László, Szabó Lőrinc, Veress Péter, Sinka István, és Kodolányi János (főként neki volt nagy része a Turul-ideológiai megteremtésében) új szellemiségét. Előadássorozatot, irodalmi estéket rendeztek, könyveket, folyóiratokat adtak ki, kollégiumot létesítettek a paraszt fiatalság részére, és minden téren felvették a harcot a régi felszínes hazafiaskodással, mely addig a fiatalság „világnezetét” jelentette. De óriási ellenzékük van magában a Turulban, ahol egyesek ragaszkodnak a „hagyományokhoz” s ragaszkodnak vezető szerepükhöz. A Zsabka Kálmán-féle „irredenta költők” és egyes hivatásos ifjúsági vezérek meg akarják tartani hatalmukat. Reméljük, már nem sokáig tehetik, s velük együtt távoznak azok a visszataszító figurák, azok az örökifjú vezérek, akik jó hivatalt kaptak, és ezért gondjuk vagyon arra, hogy a fiatalság esendben maradjon... Csodálatos, és talán a fővárosba özönlő paraszt fiatalság érdeme, hogy éppen a magyar lélektől annyira távoli Budapestén indult meg a Turul nagy átváltozása, míg a vidék néhány Turulkerülete a legsötétebb reakciót jelenti.

Fontos belső probléma a nem működő egyesületek felélesztése. A Turul Szövetség mintegy százhatvan egyesületének nagy része u. i. csak papíron létezik, sőt még úgy is csak alig-alig, mert sem jelentéseket, sem kimutatásokat nem küld munkájáról a központnak. Az egyesületek legtöbbször csak egy-két ember dolgozik, s önfeláldozó munkával próbálja lázas tevékenység látszatát kelteni. Felemeli szavát, tiltakozik, nyilatkozik, képvisel a „Turul-fiatalsága” nevében. Nyilvánvaló, hogy a Turul vezérsege is belátja az ilyen Potemkin-munka hiábavalóságát s igyekszik rendet teremteni a látszat-egyesületek sorában. De megnehezíti a rendezést a Turul elavult alapszabályai. Megnehezíti az, hogy máig sincs tisztázva, kik lehetnek a Turul tagjai? Korhatár nincs megállapítva, s így sok helyen ötve-

nem felüli dominusok szerepelnek a fiatalság helyett. A bajtársi egyesületek jellege sincs kellőképp meghatározva, mert a Turulnak, mely legtöbbször az egyetemi ifjúság nevében nyilatkozik és tünetet, rengeteg nem egyetemista tagja van, sőt nem egyetemi városokban a tagok többsége iparosokból, kereskedősegekből áll, ami nem lenne baj, ha ezeket az elemeket az egyetemi hallgatók mégiscsak nagyobb látóköréhez és műveltségéhez emelné. Azonban legtöbbször nem így történik, mert nincsenek megfelelő vezetők. Ismerünk ugyan nem egy olyan szervezetet, amelyben a leg-egyszerűbb néprétegek tagjai, munkások dolgoznak együtt, védik érdekeiket s állandó önképzéssel, olvasással, vitákkal fejlesztik szellemi képességeiket, ugyanígy, hogy saját soraikból is tudnak vezetőket kitermelni. A Turul nem egyetemista tagjaira azonban ez nem vonatkozik, bár kétségtelen, hogy a különféle nyilvános megmozdulásokban ők a legjobban felhasználhatók. Az egyetemi ifjúság egyesületének (eredetileg a Turul is ez volt!) először az egyetemi ifjúságot kell megnevelnie s akkor ez az új szellemű fiatalság maga fogja megteremteni a kapcsolatot más osztályok ifjúságával. Sok bajt okozhat még a Turulnak egy bizonyos politikai párttal való kapcsolata. A Turul fiatalságát „vezérei” nem első alkalommal akarják a napi politikába belekeverni. Maguk politikai szerepre vágyanak, s a Turulból a párt utánpótlását akarják megteremteni. Mindegy, hogy ez a párt kormánypárt, mint Végvári idejében, vagy nyilas mozgalom, mint Szabó Gyula

alatt. Lehetetlen, hogy a magyar ifjúság nagy nacionalista mozgalma pártérdekek kiszolgálója legyen. Az új magyar életet úgyis csak pártok fölé emelkedve lehet megalkotni. Sokan tudják ezt a Turulban is és ezért nézik szomorúan, miképpen lett Kodolányi Nemzetőréből hivatalos párt lap.

Sokan kérdezték a szegedi egyetem turulistáit, és a kolozsvári egyetemi hallgatókat: miért nem a Turulban kezdték meg az ifjúság új szellemű egységesítését. Főként ezért!

S hogy ezt itt ennyire nyíltan megmondottuk, azért tettük, mert tudjuk, hogy a mai magyar fiatalság elég érett ahhoz, hogy saját ügyeit maga intézze. Tudjuk, hogy „egy olyan megoldás, mely felülről kirendelt tanárok felügyelete alá vonná az ifjúság szervezeteit, feltétlenül megakadályozná az önként jövő fejlődést és ellenállásra indítaná az ifjúságot.” Kolozsvár és Szeged ifjúsága már maga intézi saját ügyeit. S kiakarja söpörni az egyetemről annak a társaságnak a szellemét, mely mint egy másik szubadkoművesség, mint egy maffia, ragyrészt idegen vérű, idegen szellemű emberek szövetsége; turánizmus, irredenta, ellenforradalmi és hasonló jelszavak alatt nemcsak a liberális és baloldali világnak, de a mély magyar szellemnek is halálos ellensége. Ezt a tisztogatást kell elvégeznie a Turulnak is, akkor lesz tömegmozgalomból azzá, ami egyetelen hivatása lehet: legyen az új magyar szellemiség elitmozgalma, az új magyar vezetőréteg kialakítója.

Természetesen nagyon sok mulik az 1941-es T. C. 5-ának végrehajtási utasításán, amely intézkedni fog az egyetemi ifjúsági szervezetek egységesítéséről. Ez dönt a Turul sorsa felett is. A döntés a V. K. M. kezében

van. Az ifjúságot már meghallgatták. Öszintén megvallva — és ezt a pesti lapoknak üzenjük: — mások pl. a napisajtó, vagy politikai pártok véleményére nem vagyunk kíváncsiak. Azt hisszük az illetékes tényezők sem.

Kristó-Nagy István

Alapszabály tervezet

Múlt télen készült el a Szegedi Egyetemi Ifjúság alapszabálytervezete. Ezt a tervezetet a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz terjesztették be jóváhagyás végett, ami, tekintettel az ifjúsági egyesületek előkészítés alatt álló egységesítésére, máig sem történt meg, nehogy a készülő rendeletnek elébeugrjon s így esetleg fölöslegessé váljék. A SzeEI természetesen a betervezett alapszabálytervezet szerint működött. Az edig eltelt idő megmutatta azokat a hibákat, melyek az alapszabályok néhány pontjának megváltoztatását kívánják, és megmutatták azokat a hiányokat, melyeket a tervezetnél is sokkal nagyobb szabású munka sokféle szétágazása okoz. Ezek a változtatások, mivel az eddigi alapszabályok mindössze tervezet jellegűek, minden nehézség nélkül megtörténhetnek egy új tervezet benyújtásával. Az új alapszabálytervezetet most készítette el Kristó-Nagy István alelnök. Szellemében megegyezik a réggivel, változásai azonban megfelelnek a gyakorlatban felmerült követelményeknek. Néhány paragrafus kiegészítésére, néhány eljárás megváltoztatására volt szükség. Az új tervezet néhány változtatása megfelel Kogutowicz rektor úr intencióinak, s a Rector Magnificus elgondolásainak.

Az egyik legfontosabb változtatás a tagságok kérdésében történt. A SzeEI rendes tagjai lehetnek ezentúl nemcsak az egyetem rendes hallgatói, de Apponyi kollégistái is. Az Apponyi-kollégisták régi panasza, hogy őket, akik tanulmányaik során leghosszabb ideig látogatták az egyetemet, az egyetem nem tekinti teljesjogú, rendes hallgatóinak. A Szegedi Egyetemi Ifjúság rendes tagsága azt jelenti, hogy az egyetem többi hallgatói magukkal egyenrangúaknak érzik az Apponyi-kollégistákat, sőt a SzeEI vezetésében, különösen az egyes munkaközösségekben is helyet akarnak adni nekik, ami annál is inkább kívánatos, mert az Apponyi kollégista tanárjelöltek között az átlagnál több igazi magyar szellemű, sőt gyakran népi származású fiatalember van.

Az egyetemről az első év után eltávozó gyógyszerészyakornokok a SzeEI segítő tagjai lehetnek. Az új alapszabálytervezet lehetővé teszi a kolozsvári egyetemen tanuló szegedi jogászoknak ugyancsak segítőtagként való felvételét. A SzeEI ezzel is dokumentálni akarja, hogy egyetért az egyetemnek és Szeged városának azon elhatározásával, mely nem mond le az egyetem jogi karáról.

Az eredeti alapszabályok szerint az egyetem szolgálatában álló egyének csak az egyetemi végzettségűek (tanársegédek stb.) lehetnek. Az új tervezet minden érettségizett egyetemi alkalmazott számára lehetővé teszi a pártolótaggá való felvételt.

Az új alapszabálytervezet kiterjeszti a Választógyűlés jogkörét, mely eddig kimerült a Tanács megválasztásában. Az új tervezet szerint a Választógyűlés dönt a szervezet minden létfontosságú kérdésében, amit a tanács esetenként hatáskörébe utal. Nagy fontosságú az az intézkedés, mely a Tanácsba felveszi az egyes munkaközösségek egy képviselőjét, lehetőleg annak vezetőjét. Így biztosítani lehet, hogy a jövőben nemcsak az egyes kari csoportok, de önkéntes munkaközösségek, tehát a SzeEI munka mindkét ágazata közvetlenül beleszólhat a szervezet vezetésébe és képviselheti saját érdekeit.

Az új alapszabályok nemcsak a munkaközösségek vezetőit veszik fel, de lehetővé teszik a Tanácsnak, hogy tagjai közé hívjon három SzeEI tagot, aki nem tartozik a Választógyűlés tag-

Petneházy Ferenc :

PRAELUDIUM

*A hang, amely régóta kísért bennem
ma hallható szép dallammá erősödött
s bezengte lelkem csöndjét halk ütemben,
mint amikor a fény oszlatja a ködöt.*

*Mintha a némán süllyedő időből
egy pusztító szív küldené dalát,
oly messziről s oly ismerősnek hallom
szavának kérlelő, vergődő szolamát.*

*Mint távozó, ki visszanéz még árván,
mint őszi ág, ha kivirágzik hirtelen,
mint nagybeteg, ki életére gondol,
e dallam oly csodás és oly reménytelen.*

*Reménytelen, mint holtak mosolygása,
mint vízbe hullott, elsodort virág,
mint messzi város ablakában síró
lányka, ki tévedésből mosolygott le rád.*

*Mint süppedő szerelmes nyom a fűben,
mint kedves arc, kit már-már elrejt a setét,
e dal olyan reménytelen reménnyel
sírja gazdája elvarázsolt életét.*

*Holt életét a hajdani ifjúnak,
ki néha, hogyha földereng az éjszakák
sötétjében a bűvös dal, e dalban
zokogni hallja ismét önmagát.*

jai közé, de a SzEI érdekében végzett rendkívüli munkája erre méltóvá teszi. Fontos intézkedés még, mely lehetővé teszi, hogy a *Tanács rendes tagjain kívül bárkit meghívasson ülésre az egyetem hallgatói közül.* Ez lehetővé teszi pl. a Turul Bajtársi Egyesületeinek vezetőivel való együttes tárgyalást, valamint azt, hogy a SzEI egyes nem tanácsstag tagjai is hozzá szólhassanak valamely fontos kérdéshez. Az új alapszabály tervezet kiterjeszti az ellenőri tisztség hatáskörét. Az ellenőr a jövőben nemcsak a szervezet pénztárkezelésére ügyel fel, hanem az egyesület vagyonára. A SzEI tagjai kari hovatartozóság alap-

ján úgynevezett szakcsoportokat alkotnak. Ezek a csoportok tavaly karonként alakultak meg. Az eddigi beosztás helyett a jövőben tanárjelölt, orvos, gyógyszerész és gyógyszerész csoport alakul. Ez a beosztás a gyakorlati követelményeknek sokkal jobban megfelel, mint az eddigi kari beosztás. A tanárjelölt csoport természetesen a bölcsészeken kívül a matematika-természettudományi kar tanárjelölteit is magába foglalja. Már a SzEI-munka eddigi folyamán felmerült a szükségessége olyan szakbizottságok, vagy önkéntes munkaközösségek alakítására, melyek a Szervezet ügyvitelének olyan nagyobb munkát, vagy külön-

leges szakképzettséget igénylő feladatokról ellátják, melyekre az elnökség nem képes. Ilyen munkaközösség végzi a *Szegedi Híd* szerkesztését és kiadását, ilyen az úgynevezett *Tájékoztató Szolgálat*, mely a külső és belső propagandát, sajtó ügyeket végzi. Ezek létezése az új alapszabályok által jogalapot nyer, s helyzetüket, feladataikat a tervezet pontosan meghatározza, valamint az egész Szervezethez való viszonyukat éppúgy, mint az egyes önkéntes munkaközösségeket. (Magyarságismereti Munkaközösség, Színjátszó Társaság, stb.) melyeknek az egész Szervezethez való viszonya szintén tisztázásra szorult.

Figyelő

Szervezetünket napjainkban igen sok támadás és alaptalan vád érte. Szükségét látjuk tehát annak, hogy szervezetünk keretén belül alakuljék egy kisebb csoport, amely hivatva lesz azt megvédeni a koholmányokkal szemben, amelyen becsületes építő munkánkat igyekeztek pellengőrré állítani. Így született meg a tájékoztató szolgálatunk. A célunkká tűztük ki szervezetünknek szélesretergű megismertetését. Evégből fel fogunk használni minden olyan jó eszközt, amely célunknak megvalósítását elősegíti. Mőködésünk áll erre a nyomda és az élőszó. A legkisebb szórólapok, a színes falragaszok, az újságcikkek segítségével megértetjük majd a tévútra vezetett közvéleménnyel, hogy szervezetünk igenis létjogosult és életképes. Előadások keretében fogjuk majd megmászni a ránk kimondott halálos ítéletet azzal, hogy nemcsak akarunk, hanem tudunk is élni. Ezen védő- és alkotó munkát mindössze néhány szívós akaratú hallgató és hallgató végzi, akiknek nem utolsó sorban az a céljuk, hogy szervezetünknek szilárd alapot és dicsőséges jövőt teremtsenek azzal a jelszóval: keveset, de jól.

R. B.

A kolozsvári egyetemi ifjúság a hagyományos diákbál helyett néma-bált rendez. A kolozsvári Magyar Diákok Szövetségének elnöki tanácsa elhatározta, hogy tekintettel a háborús helyzetre, az idei farsangban nem rendezi meg a szokásos diákbált, mert lehetetlenségnek tartja, hogy amikor katonáink életük kockáztatásával küzdenek, a diákság mulasson. Diákbál helyett néma-bált rendez és annak jövődelmét a hadbavonultak családtagjainak megsegítésére fordítják.

Zempléni Fodor József: Délrenyiló. Versek

Föl kell figyelniük erre a verskötetre, hiszen írója még közöttünk, velünk együttélő egyetemi hallgató. De olvasnunk kell ezt a kötetet, mert Zempléni Fodor József a fiatal költők közül országos viszonylatban is egyik legtöbbet mutató ígért. Hangjárja a legnagyobbak is felfigyeltek már s velünk együtt sokan várják a tehetsége teljes kibontakozását.

Ez a harmincegy-néhány vers így együtt már alkotás és ha nem tudnánk, hogy első kötet, nem is hinnénk. Legfeljebb 1-2 vers árulja el a gyengébb, erőtlenebb, kezdő hangot, de a versek jórésze már teljes, kiforrzott mű, mind a kifejeznivalóban. mind a formában.

Ilyen a kötet névadó, szimbolikus értelmű verse is, a Délrenyiló. A kis folyondár virág, ami csak délben, erős napfényre nyit ki.

*Lila kelyhed makacsul, zártan
Tündöklik, s várja a delet,
Mikor nagy, napos orgiában
Fényt lopni néked is lehet.*

*Igy élek én. A fényt előlem
Zárják nagy, irigy óriások,
Magambazárva, készülődve
Mégis időm jöttére várok.*

A költő szerénysége mögött ott áll a vers biztos ritmusa, a kifejezés, forma erőteljessége és a legnagyobb ereje: a megkapó kép és jelzőhasználat.

Minden versén keresztülhúzódik egy egyáltalán nem modoros, meleg, erős szentimentalizmus. Ez ötvözi át a verseket egy átfogó, sok tekintetben elemi erejű hangulattal. Ez az, ami sajátos ízként, legelőször megcsap bennünket ezekből a versekből. Talán Sinka „balladáiban” találunk ilyenféle vonást, de amíg ott a pásztoreMBER szemével és a népben álmódó költő ösztönével fejeződnek ki itt az értelmiségivé vált ember faluhoz, gyermekkorhoz, családdhoz vissza-visszatérő lélek nosztalgijával.

Korántse higgyük, hogy az a költői magatartás egyhangúvá teszi a verseket. Nem hangulatköltészet ez. A külső sokkal közelebb áll a földhöz, a néphez, a magyarság jobb-lekét mozgató, lassankint felszabaduló erőkhöz, megnyilatkozáshoz, minthogy ezt a luxust megengedheti magának. Az értékes egyéni kifejezőmód, a stílus megtelik nem önmagáért való tartalommal.

Fodor József itt is hoz egy merőben újat Erdélyi és Sinka után. Ő egyrészt jobban eltávolodott már a néptől helyzetben, sorsban, magatartásban mint azok, de éppen ezért jobban is visszavágyakozik. Egész lélekkel kapaszkodik abba, amit otthagyt,

ott kellett hagynia. Nála ez a *hűség*, amit miér ezért sem fenyeget program. Kicsit mindig tékozló fiúnak érzi magát, hontalan a mai értelmiségben, középosztályba jött, de itt folytonosan álarcot talál, idegen neki ez az élet, vágyik a nyers, tiszta őszinteség, egyszerűség felé. Jó lenne viszatérni:

*„És én Ádámként sírok sokszor,
Utánad paradicsomom,
És idegen útam köveit,
A betűket én megátkozom.”*

Ezért fordul a gyermekkor felé, (Bölcső, Így éltünk mi.) a család, az édesanya, a rokonokhoz, megelevenednek benne a régi hajnalok, amikor iskolába ment, a falusi téli reggel és a nyári munka ideje a mezőn, igen erős színekkel egy-egy megvillanó, tömör, kifejező plasztikus képpel.

Ugyanúgy a falu egy-egy különös alakja, kis emberek nagy tragédiája. (Viszkatető, Csak a harang siratja.)

A költő itt többet mutat meg önmagából, mint azokban a versekben, ahol magáról akar írni. (Egyedül vagyok. Ember vagyok.) Amazokban sokkal több a természetesség, az erő, az őszinteség, itt egy kicsit keresett.

A szerelemben a megbékélést, megnyugvást keresi. Nála az élet a siker, és szenvedés. Kikötő és csendesség a mindent átfogó érzés.

*„Jóságodon úgy elpihennék,
Mint egy illatos szénarenden,
S nyári vasárnapdélutánok
Békéjét érezném szívemben.”*

Legjobb vers itt a Csalódás! A röviden megvillanó természet képek erős hangulata, a szakgatott, gyors ritmus és tartalom ilyen harmonikus egységére csak erős, igazi költő képes.

Fodor Józsefnél kereshetünk hatásokat. Kétségtelenül megfogta az új magyar népi irodalom belső ereje. Szálak vezetnek Erdélyi és Sinka felé is, de utánzást egyet sem találunk. Modorosságot sem. ami első kötetnél igen nagy szó. Költészete új, önálló és egyéni szín a népi irodalomban. Nem is sorozható teljesen oda olyan értelemben, mint az előbbiek.

Nyelve erős kifejezőserejű, képekben gazdag. Bodrogekőből, hazulról hozott s költészetének egyik legnagyobb értéke. Képei megkapó erejűek. A téli falusi utcát így írja le:

*„Az utcánk egy nagy ástító száj,
Torkában árnyak lengenek,
S kétoldalt, mint óriás fogak,
Zuzmarás fák fehérlenek.”*

Nála „a fény mégis bepajkoskodott” és „odabenn halottra sáppadt”, az alkonyatban „a nap már fáradt, sánta koldús, nyomában mintha vér folya,” és így tovább.

A hangulat, az érzés a természet

és képekben vetítődik ki s ebben a költő mindig erős.

Amit önmagáról mond, abból igazán az a jó, ami a lélek erős vallomása. Fölbuzog mint forrás, fölszakad mint elfojthatatlan, tovább eltakarhatatlan belső érzés. Ilyen főként a Templom-kertben című verse.

Ma magyar költőnek lenni a költészetén kívül azt is jelenti, hogy sorsot hordozni, amihez mindig kell őszinteség és magabizallság. Nem könnyű feladat. Vívódás és bűnhődés, élet és magatartás lélekbéli egysége. sok szenvedés is kell hozzá. Keresni önmagunkban az Isten képére formált embert, akinél állandó küzdelemben hadakozik a lélek a tisztulásért, a feladatok és hivatás el nem kerülhető vállalásáért. Közben a felsűrűsödött anyagból kifejezni a kifejezhetlent. Amabban meg nem alkudni, itt meg nem fáradni soha.

Ez a kötet bizonyosság a mellett, hogy Fodor József ezt látja s ezután is vállalja.

A mi feladatunk, hogy figyeljünk fel első, erős szavára.

KISS SANDOR

Szabolcsi Gábor

H A N G

Mint kedvese haján a szűzi kéz,
Lágy felhők omlanak szét az égen,
S a földön, mint messzi, furcsa sejtés
Átvonul sűrű, néma árnyék.

Lágy felhők omlanak szét az égen,
Csupasz faágak meredeznek,
S mint betegmellű, fáradt leányok
Levelükkel rubinesöppeket köpnek.

S a földön, mint messzi, furcsa sejtés
Hideg sóhajok futnak végig,
S meg-megborzongó verebek
Fáradtan, búsan búznak össze.

Átvonul sűrű, néma árnyék
A földön és a tiszta homlokon.
Ma még élünk: én s a levelek,
De már riad bennünk a félelem.

SZOMORÚSÁG

Mint odvas házak faláról a mész
úgy hullik le rólam a jóság,
A hulló mázat tartaná a kéz,
de a kézzel az életet osztják.
s a meszek helyén nagy, sárga foltok
meredeznek, és lelkem falai
omlanak, omlanak lassan.

Már eltűnt rólam a szép fehérség
és mint megrokkant, öreg pájta,
mit rossz alapra rakott rég,
a gondozásban bizó gazda,
úgy roskadok meg, lassan, egyre,
szűk gyűrűk nyílnak nyílt szememre,

s mint odvas házak faláról a mész,
hullik rólam a jóság egyre.

Dr. Wagner Richárd:

MEGHOSSZABBÍTOTT NAPPALOK

»Nem a kakas szavára kezd viradni,
De a kakas kiált, merthogy virad.«
Madách: Az ember tragédiája.

Az idén tavasszal, de talán fokozottabb mértékben az ősszel, a nyári időszámítás bevezetése miatt, a nagyközönség figyelme a csillagászatra terelődött. A nagyközönség nem a csillagászati okokat kereste, a többség valószínűleg nem is gondolt csillagászati kapcsolatokra; a nyári időszámítás kizárólag a gazdaságosság és a kényelem szempontjából érdekelte. Pedig kizárólag csillagászati alapon ismerhetjük meg azokat a lehetőségeket, amelyeket kihasználhatunk, azokat a tennivalókat, amelyeknek végrehajtása közgazdasági szempontból elsőrendű jelentőségű.

Hazánkban március 21.-én és szeptember 23.-án tart a nappal és az éjjel is 12—12 óráig. Nyáron a nappal tartama ennél hosszabb, télen rövidebb.

A nappalok és az éjszakák váltakozása a gömbalakú Föld tengelyforgásának következménye. Az egyenlítő mentén az év minden napján 12 óráig tart a világosság és 12 óráig a sötétség. A sarkvidékeken félévig a nappal, félévig az éjszaka. A Föld többi területei e két szélső érték között foglalnak helyet. Minél magasabb földrajzi szélességen fekszik a hely, annál hosszabb a nappal nyáron, télen az éjszaka. Ez a Föld tengelyének ferdeségéből következik, melynek következtében az év folyamán a megvilágítási határ az egyenlítő kivételével nem felezi a szélességi köröket.

A leghosszabb nappalok és leghosszabb éjelek a különböző szélességeken a következőképpen oszlanak meg.

0°		
10	12 35	11 25
20	13 13	10 47
30	13 56	10 04
50	16 09	7 51
45 33'	15 30	8 30
50	16 09	7 51
52 28	18 00	6 00
60	18 30	5 30
65 49	22 00	2 00
66 33	24 00	0 00

Bármilyen nagyok is az egyes földrajzi szélességek között a megvilágítási különbségek, még sem osztották be a Földet a szélességek szerint időszámítási zónákra.

Mivel minden földrajzi hosszúsági kör mentén más-más időpontban delel a Nap, a közlekedés fejlődésével szükségessé vált az ún. n. zónaidő bevezetése. A Föld, amely 24 óránként fordul meg tengelye körül, állandóan más-más területeit fordítja a Nap felé. A Föld 360 fokos napi fordulata következtében, minden hosszúsági kör 4 időperc különbségre van egymástól. Tehát a Föld 15 fokos elfordulása 1 órát jelent. Az óráknak a Nap deleléséhez való állása azt eredményezné, hogy pl. Magyarországon, amikor Háromszékben délután harangoznak, Sopron körül még fél 12-t sem mutatnának az órák. A két vidék között u. i. mintegy 10° földrajzi hosszúság különbség van, ami 40 időperc különbséget jelent. Nyilvánvaló, hogy ilyen időszámítással a mai fejletti fizikai és szellemi közlekedésben elháríthatatlan akadályok merülnének fel. A vasúti menetrendek elkészítése szinte lehetetlen lenne és külön számításokat kellene végezni a rádióállomások műsorának kezelésekor.

Európát négy időszámítási zónába osztották. A greenwichi délkör idejében mérték a nyugateurópai zónához tartozók. Ehhez csatlakozott a középeurópai idő, majd a keleteurópai sáv. Ettől tovább keletfelé találjuk a keletoroszországi időszámítást.

A zónaidő-beosztás — mivel az 15 fokos sávokat foglal magában — lehető-

vé tette, hogy egy-egy országban ugyanazt az időt mérik, sőt több államban járjanak egyformán az órák. Ezt azzal is elérték, hogy nem pontosan a hosszúsági kör mentén, hanem az országhatárokon végződtek a zónák. Több zónába csak a nagyobb államtestek (Európában egyedül Oroszország) jutottak (Amerikai Egyesült Államok, Kanada, stb.).

A zónaidő bevezetése valóban nagyfontosságú. Ez azonban az év folyamán bekövetkező nyári tartósabb megvilágításnak kihasználására nem alkalmas. Ezt célozza a nyári időszámítás alkalmazása, amely az élet napi periódusát az ébrenlétnek korábbi megindításával, több világos órára helyezi.

Ennek szükségessége a települések tömörülése, a városok kialakulása következtében lépett fel. A Földön minden élőlénynek szüksége van a Nap fényére és melegére. A népesség életének menete mindent a Nap járásához igazodott. Az ipar, különösen a gyáripár kialakulása, a kereskedelem széles körben való elterjedése maga után vonta, hogy az ezzel foglalkozók rétege, ha kis mértékben is, munkáját függetlenítsék a természetes fénytől. A városokban az ipari telepekbe való tömörülés a mesterséges fényforrások számát, sőt minőségét is emelte. A mesterséges fényforrások minőségének és mennyiségének emelése, a munka helyén való végzése a városban, a mesterséges fényforrások kicsiny száma, azok gyenge volta, a szabadban teljesített munka falun és tanyán, különböző életirányú határoz meg a települések jellege szerint. A városi lakosság egész éven át a mesterséges fényforrások igénybevételével csupán napi periódust követ. a falu és tanya népe alkalmazkodik a természethez, egyrészt a növényzet évi szakaszossága, másrészt a megvilágítás változása miatt. A mezőgazdasági lakosság használja ki legjobban a

napfény nyújtotta megvilágítást, így az ő szempontjukból a nyári időszámítás alkalmazásának nincs is különösebb hatása életmenetükre.

Nagyjelentőségű azonban a nyári időszámítás bevezetése a városokban. A korábbi munkakezdet lehetőségét nyújt az elvesztett reggeli világosság kihasználására. A nyári időszámítás alkalmazásának csak ott van jelentősége, ahol a korábbi munkakezdet valóban világosan történhetik, tehát azokon a földrajzi szélességeken, ahol a nappal legalább 14 óráig tart. Felesleges ott az élet menetét megváltoztatni, ahol a nappal tartama eléri a 22 órát. Ezek szerint tehát csupán a 30 és a 65 földrajzi szélességek között érdemes a nyári időszámítást alkalmazni. A jelentősebb települések pedig éppen a két határértékként feltüntetett földrajzi szélességek közé esnek.

A városi ember általában reggel 6—8 óra között kel és 22—23 óra körül tér nyugvóra. A napsugár fényének kihasználását tehát a fenti időpontok számbavételével kell számításba venni. Ezek szerint Európában található olyan területek, ahol 1 és ahol 2 órával állíthatjuk előre nyáron az órákat. A leghosszabb nappalokat számításba véve a 45—55 földrajzi szélességek közé eső területeken két órával, a többin eggyel igazíthatók az órák. A 45 szélességi kör föl az egyenlítő felé eső területeken a 2 óras változtatás nem felel meg, sok lenne a reggeli sötét óra, az 55 párhuzamos körön túl pedig felesleges 1 óránál több változást eszközölni, mert itt már bőségesen vagyunk nyáron a napfénynek.

A fenti megfontolás alapján Európa — de akár az egész Föld is — felosztható több zónára, amelyet a szélességi körök határoznak. 0°—30°, valamint 65°—90° között felesleges nyári időszámítást alkalmazni, a 30°—45° és 55°—65° széles-

ségi körök között 1 órával, a 45°—55° párhuzamos körök között pedig 2 órával állíthatók előre az órák nyáron.

Természetesen a hosszúsági körök alapján szintén meg kell különböztetni a zónákat.

Mindezeket számításba véve Európa (Oroszország keleti részeit nem számítva) 8 időszámítási területre osztható fel. (L. 1. ábra.) A mellékelt térképvázlaton a területek megkülönböztetésénél az vezetett, hogy az összetartozó részek hasonlóságot mutassanak. Így a fekete és pontozott terület a délkörmenti beosztás alapján a greenwichi időt számítja, a függőlegesen vonalkázott részek a 15° keleti hosszúság, a vízszintesen vonalkázottak pedig a 30° keleti délkör idejében mérnek a téli félévben. A folytonos vékony vonalakkal ábrázolt területek a sarkköri 1 óras, a fekete és a vastagon vonalkázott rész a 2 óras, a pontozott, ill. vékony szaggatott vonalakkal jelzett terület pedig a térítővidéki 1 óras időszámítás övét mutatják.

Az európai időszámítási területek mellékelt vázlatos kijelölése után a következő időszámítási zónákat különböztetjük meg.

1. Északeurópai idő. Ide tartozik Norvégia, Svédország és Dánia. A dél télen a 15°, nyáron a 30° keleti hosszúságnak felel meg.

2. Északeurópai idő. Finnország, Észtország, Lettország, Litvánia és Oroszország megfelelő részeiben lenne bevezetendő. A téli félévben 12 órát 30° keleti földrajzi hosszúság idejében mutatnak az órák, nyáron 1 óra világosság nyerésére lenne csak szükség.

3. Nyugateurópai idő. Anglia, Franciaország, Belgium és Hollandia vezethetné be. Télen greenwichi időben mérne, nyáron 2 órával kerülnének előre az órák mutatói.

4. Középeurópai idő. Németország, Svájc, Szlovákia, Cseh protektorátus, Lengyel kormányzóság és Magyarország területeit foglalja magába. Télen, miként a multban is a 15°-os délkör ideje az irányadó, nyáron 2 órával korábban kezdődne a munka.

5. Keleteurópai idő. Lengyelország, Fehéroroszország, Ukrajna, Románia és Oroszország határos részei csatlakoznának ehhez az időszámítási területhez. Télen a 30° hosszúság órái után igazodnának, nyáron itt is 2 órával kerülnének előre az órák mutatói.

6. Délnyugateurópai idő. A nyugateurópai időtől csak abban különbözne, hogy nyáron alacsony földrajzi szélessége miatt, mindössze 1 órával igazítanák előre az órákat. Ide tartozna: Portugália és Spanyolország.

7. Déleuropei idő. Télen időszámítása megegyezik a középeurópaiéval, nyáron pedig mint az északeurópai zóna. Ide tartozna: Olaszország, Horvátország és Albánia.

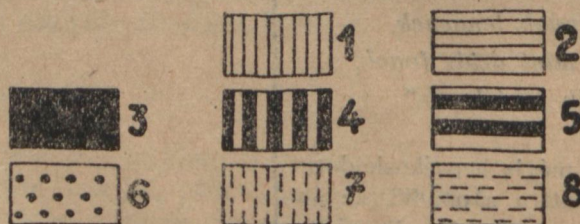
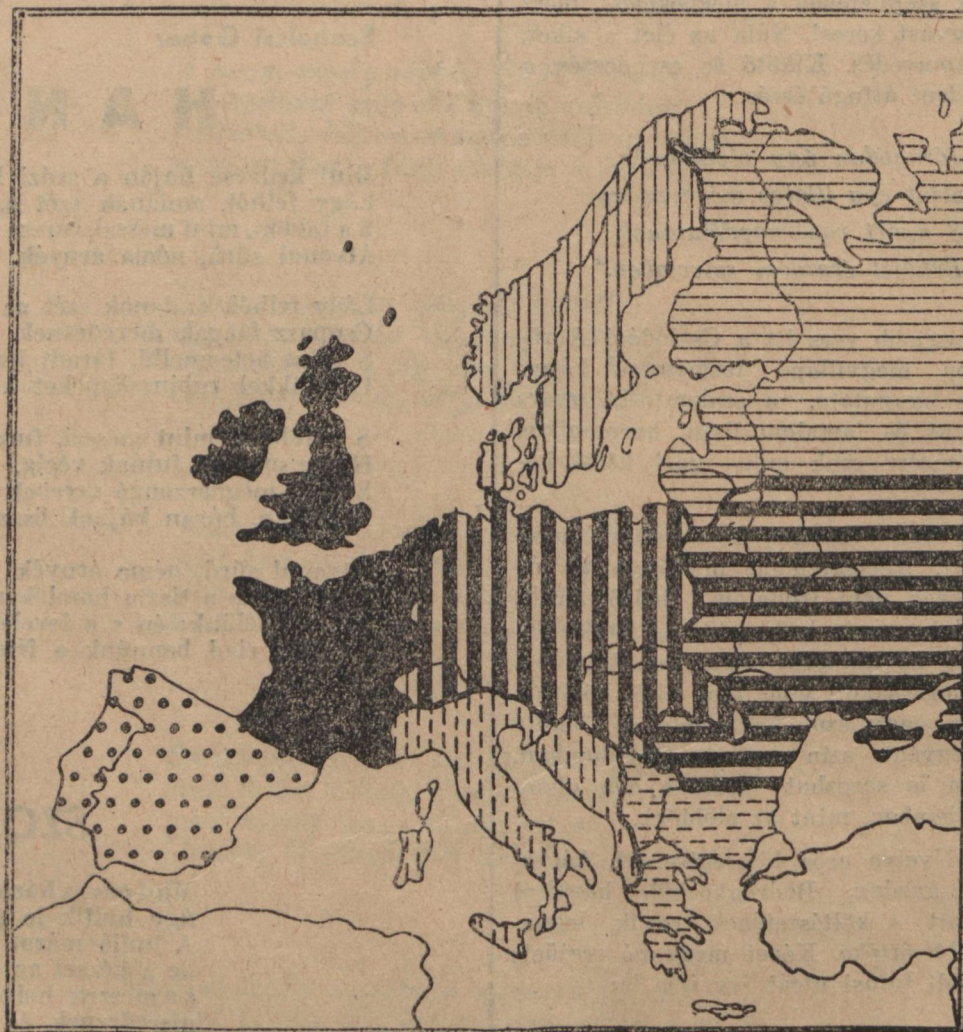
8. Délkeleteurópai idő. A balkáni államok időszámítása. Télen mint a keleteurópai zónában, nyáron 1 órával kellene előre állítani az órákat.

A térképvázlatnak futólagos áttekintése bonyolult képet mutat. Szemben a jelenleg érvényben 3 zóna területtel, itt nyolcra van szó. A valóság ezzel szemben az, hogy ez a nagy széttagoltság csak látszólagos, mert a fenti beosztás szerint Európának ez a része télen mindössze 3 részre, nyáron pedig 4 területre tagozódik.

Télen nagyvonalakban — a jelenleg érvényes zónabeosztáshoz lenne hasonló. Ugyanazt az időt mérné a 3. és 6., az 1., 4., 7. és a 2., 5., 8. terület. Nyáron a délkörök szerint felosztásból, valamint az egyes területeknek különböző értékű óra előreállításából az 1., 3., 7., a 2., 4., 8. zónákon belül járnának egyformán az órák.

Magyarország a 4. (középeurópai idő) zónájába tartozna. A téli félévben, hasonlóan, mint a multban, a 15° keleti földrajzi hosszúság idejében mérnénk, nyáron azonban 2 órával igazíthatnánk előre az órákat.

Ujabban kezd elterjedni az a felfogás, hogy az lenne helyes, ha csatlakoznánk az eddig használatban lévő keleteurópai időhöz, tehát ahhoz, amelyben Románia is mérte az időt. Ebben a rendszerben mértünk 1941. nyarán és egyelőre mérünk jelenleg is. Természetesen az azt jelentené, hogy télen is ugyanúgy

Európa időszámítási területei.

1. Északeurópai, 2. Északkeleteurópai, 3. Nyugateurópai, 4. Középeurópai, 5. Keleteurópai, 6. Délnyugateurópai, 7. Déleuropei, 8. Délkeleteurópai.

járnának az órák Magyarországon, mint a jelenlegi nyári időszámítás mellett.

Valóban előnyös ez az időszámítás nyáron, bár a városi lakosság számára még mindig fölös számban vesznek el a napfényes órák. Télen azonban nem következne be a világítás napi egy órási megtakarítása, mert a reggeli órák még világítást igényelhetnének, nem csak a magánháztartásokban, hanem az iskolákban, hivatalokban és üzemekben is és így az esti világítás egy órási megtakarítása elveszne reggel. Sőt az a körülmény, hogy reggel még nyolc óra körül is szükséges lenne a mesterséges fény alkalmazása, nagy ráfizetéssel találkozánk mindazokon a helyeken, ahol a munka 8 óra körül kezdődik.

Valószínűleg közel járunk az igazsághoz, ha a városi lakosság dolgozó rétegének főtömegei ébrenlétét 6 és 22 órával határoljuk el. Az, aki 23 óra körül tér nyugovóra, valószínűleg csak 7 óra körül ébred.

Az ébrenlétnek fenti alakulását véve számításba, a nyári időszámítás bevezetésének takarékosági szempontból akkor van igazán jelentősége, ha az általános városi ébredést jelentő 6 órát a Nap keltéhez közel helyezzük el. Ezt Magyarországon elérjük, ha az órákat a nyári félévben 2 órával állítjuk előre. Ennek az elgondolásnak helyességéről meggyőző a 2. ábra is.

A 2. ábrán a fekete területek a pihenés idejét mutatják. A vonalkázott rész a világítás alkalmazásának szükséges idejét mutatja az év folyamán 6 és 23 óra között. Az ábra alsó szélén találhatók az év napjai, függőlegesen az órák. A vonalkázott terület határoló görbe az év minden napja számára a napkeltenek (alsó) és nyugtának (felső) időpontjait köti össze. Az ábra III. 21. és IX. 23. közé eső részre a javasolt nyári időszámítás szerint rajzoltatott be, tehát erre a részre a jobb oldalon lévő órákhoz 2-2 órát kell hozzáadni. Így tehát ezek az értékek 6, 18, 22 és 23 helyett 8, 20, 24 és 01 értékké változtatandók, az alsó fekete terület határa 6, a felső 23 órát képvisel.

Az ábra szemléltetően mutatja, hogy a téli félévben a reggel 6 órakor kelő lakos világítani kénytelen, míg nyáron a 2 órával előre állított órák 6 órakor már a Nap keltét jelzik, csupán tavasszal és nyár végén kell rövidebb ideig mesterséges fényforrást használni. Ezért azonban bőségesen kárpótol a hosszú, világos délután és este csak rövid időre szükséges világítás.

A mesterséges fényforrások táplálása nagy mennyiségű anyagot emészt fel, ennek minél nagyobb mérvű megtakarítása nemzetgazdasági szempontból nagy jelentőségű. Budapest székesfővárosnak, Magyarország egyetlen világvárosának világítása 1938-ban 38.355.000 pengőjébe került. 1928-ban a főváros két városi világítási üzeme a magyar szénfogyasztásnak 20 %-át, a behozott szénfogyasztásnak 21,9 %-át tette ki. A főváros magánvilágítására csupán elektromos áramból az utolsó 15 év átlagában 74.327.000 kwó-t fogyasztott. Ez a mennyiség az év egyes hónapjai között a következőképpen oszlott meg.

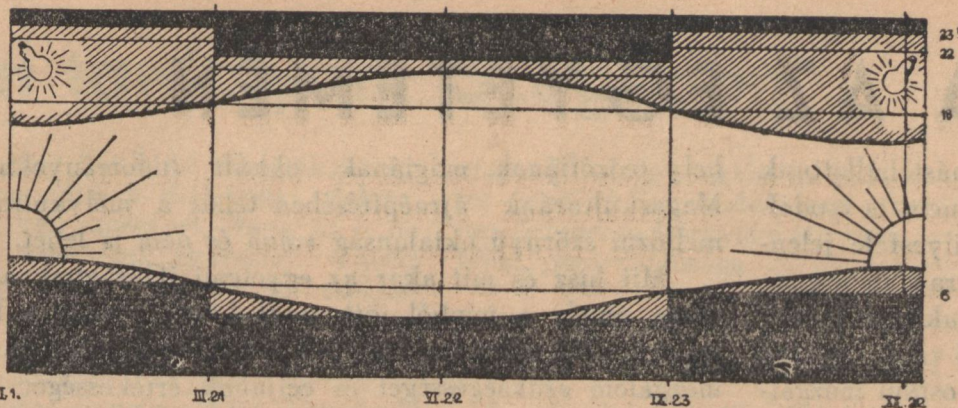
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
12.0	11.5	10.2	8.7	7.6	6.6
VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
5.6	4.5	6.1	7.1	8.9	11.1

A téli félévre (IX. 23.—III. 21.) a fogyasztásnak tehát 60,8 %-a, a nyári félévre pedig 39,2 %-a jut.

Pásztor Mihály (A közvilágítás alakulása Budapesten) adatai szerint 1928-ban a magánvilágításból a házi világítás (lépcsőház stb.) 2,7 %-ot, a szórakozóhelyek (mozi, színház, kávéház, vendéglő stb.) az összvilágításnak még 7 %-át sem fogyasztották, a munkahelyek (üzemhelyiségek, raktárak, műhelyek stb.) és a lakások megvilágítására már jelentős tételt, 35,8, ill. 41,0 %-ot használtak el.

A fentebbi adatokból kitűnik, hogy a világításra fordított anyagnak a téli félévre eső 60 %-át az igények visszaszorítása nélkül nem csökkenthetjük, a nyári félév áramfogyasztását a nyári időszámítás bevezetésével jelentős mértékben mérsékelhetjük.

A nyári időszámítás határnapjaiul

A nap világos és megvilágított órái Budapesten az év folyamán.

célszerű lenne a tavaszi és őszi napfordulót, III. 21.-ét és IX. 23.-át választani. E szerint Budapesten a) közép-európai zónaidőben (a multban használt), b) a jelenleg használatban lévő (egy órával előre állított órák, kelet-európai idő) és c) a javasolt 4. közép-európai időben (nyáron két órával előre állított órák reggel 6 és este 10 óra között szükséges világítás értéke a következőképpen oszlik meg. (A számok órákat jelentenek.)

	X.	XI.	XII.	I.	II.	X.-II.
a.	160	199	232	219	161	972
b.	141	199	232	219	161	953
c.	160	199	232	219	161	972

	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	III.-IX.
a.	133	104	86	69	75	96	122	683
b.	125	76	55	39	44	65	102	505
c.	137	72	27	9	15	54	89	393

Az egész év folyamán tehát a 1655, b. 1458 és c. 1365 óra világí-

tást igényel. A b. esetben a téli hónapok folyamán mindössze 19 óra megtakarítás érhető el, de ez a megtakarítás is csak látszólagos, mert anyaghasználatban lényeges túllépést jelentene a hivatalok, hivatalnok-családok, iskolák világítási fogyasztása.

A nyári félévben a b. bevezetése 178 órai világítás értékét takarítaná meg, amelyet fölülmúl c. 290 órási megtakarítása. Az egész évben tehát b. esetben 11,9 %, c. alkalmazásával 17,5 %-kal kevesebbet világítani.

Amennyiben a 4. időszámítási módot léptetnék érvénybe hazánkban, úgy Budapesten 6 és 22 óra között a következő megtakarítást érhetnénk el.

IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
30.8	69.4	86.9	78.7	43.1	27.0

Ugyanezekben a hónapokban az utolsó 15 év átlagában az alábbi táblázat

mutatja a fogyasztást, 1000 kwó-ban. Ha feltesszük, hogy ezen értékek felét fogyasztották 6 és 22 óra között, úgy az évi fogyasztás 10,9 %-át takarítja meg a magánvilágítás. Az egyes hónapokban a következő megtakarítást érhetjük el. Fogyasztás 15 évi átlagban, 1000 kwó-ban

IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
6.504	5.662	4.888	4.153	3.443	4.513

Megtakarítás 1000 kwó-ban

1.002	1.965	2.124	1.634	742	609
-------	-------	-------	-------	-----	-----

Az összes megtakarítás tehát meghaladja az évi 8 millió kwó-t. Ez a megtakarítás jelentős anyagkímélést jelent, pedig csupán Budapest elektromos magánvilágítására vonatkoznak az adatok. Ezenfelül feltétlenül számításba kell még venni a többi fényforrást tápláló üzemanyagokat (világítógáz, kőolaj stb.) és a vidéki városokban elérhető, Budapestnél még viszonylagosan nagyobb, megtakarításokat.

Az igények csökkentése nélkül elérhető megtakarítások, már magukban is hathatósan támogatják a 4. időszámítás bevezetését, de mellette szól az is, hogy ezzel a dolgozó városi tömegek pihenésének, szórakozásának és testedzésének lehetőségei a nappal világos óráiban történhet meg, ezzel egy lépést teszünk az egészségesebb munkás, az egészségesebb magyar felé.

NYILATKOZAT

A Kolozsvári Magyar Diákok Szövetsége (K. M. D. Sz.) és a szegedi magyar királyi Horthy Miklós Tudományegyetem egységes diákszervezete, a Szegedi Egyetemi Ifjuság (SzeEI) kijelenti, hogy az 1941. évi 39. t. o. az egyetemi ifjusági egyesületek szervezésére vonatkozó rendelkezésének végrehajtását illetőleg együttesen foglal állást és kívánatosnak tartja, hogy

1. a magyar nemzetiségű egyetemi és főiskolai hallgatókat magukba foglaló egyetemi és főiskolai egyesületeket, mint csucsszervezet, a Magyar Nemzeti Diákszövetség fogja össze. A csucsszervezet vezetőségének harminc évesnél idősebb tagjai ne legyenek s a vezetőségben a vidéki szervezetek is megfelelő képviselőt nyerve;

2. az egyetemi és főiskolai egyesületeket egyetemenként, illetve városonként: az egyetem mellett, szervezzék meg;

3. az egyetemek egységes szervezeteinek rendes tagjai és vezetői csak egyetemi rendes hallgatók és egyéves szigorlók legyenek;

4. az egyetemi szervezetek karonként (ill. szakonként) megszervezett csoportokon épüljenek fel és munkaközösségi alapon dolgozzanak. (Magyarországismereti, társadalomtudományi, szövetkezeti, közművelődési munkaközösség, énekkar, stb.) Céljuk legyen a kimondottan szakjellegű egyetemi oktatás kiegészítése képpen a magyar sorskérdések megismertetése és ezáltal a nemzeti és keresztény világnézetnek megfelelően, a társadalmi és felekezeti ellentéteken felülemelkedve, csak népeért élő magyar vezetőréteg nevelése. Az egységes szervezet működ-jék közre az egyetem diakjóléti és segítő munkában és véleményező szerepe legyen a tandíjmentesség és ösztöndíj elbírálásánál. Mint szabadidőmozgalom, gondoskodjék a szervezet az egyetemi hallgatók magyar szellemű, egészséges szórakozási lehetőségeiről.

Ezen közös állásfoglalásunk kifejezője akar lenni a két egyetemi szervezet között fennálló szívélyes viszonyoknak s alapja a további baráti együttműködésnek.

Kolozsvár, 1941 november hó 14-én.

ifj. KRISTÓ NAGY ISTVÁN
a Szegedi Egyetemi Ifjuság
alelnöke.

KOLOSZ MÁRTON
a Kolozsvári Magyar Diákok
Szövetségének
elnöke.

BENKE-NAGY SÁNDOR:

CSIZMA AZ EGYETEMEN

A közelmúltban néhány erős kirohanást hallottunk a „paraszt-romantika“ ellen s ezen már nem is csodálkozunk, inkább azon tűnődünk el, ha ilyesféle jelenségeket nem tapasztalnának, mert akkor arra kellene gondolnunk: ismét vajdultak a hegyek s még csak egeret sem szültek. „Paraszt-romantiká“-ról beszélni ma, persze, erős anakronizmus, aki így emlegeti a mostani mozgalmat, amely a magyar mélykultúra s ennek hordozói számára helyet és érvényt kíván, az egy századdal elmaradt, ez egészen nyilvánvaló. A romantikus parasztszemlélet a történelem tanulsága szerint már a 12. századtól, vagy talán még régebbi időtől számítva, átlag nyolcvan-kilencven évenként ismétlődik, de ezek a periódusok eddig teljesen hatástalanok maradtak: hát mi nem ezt akarjuk; nem akarjuk, hogy a mostani jóakarátú és komoly erőfeszítések hatástalanok maradjanak, nem paraszt-romantikát akarunk, egészen másról van szó.

Az elmúlt nyáron jelent meg Illyés Gyula nagyhatású könyve, a „Csizma az asztalon.“ Rövidesen hatalmas vita viharzott fel körülötte, hallottunk véleményeket pro és contra és ámuldoztunk az értelmetlenség ilyen ijesztő fokán s az ítélő képességnek ezen a szörnyű meggyengülésén. Mi a paraszt-kérdést az egyetemi ifjúság szempontjából nézzük most, elvetve minden kicsinyes szempontot és tiltakozva mindennemű romantikus szemlélet ellen, írjuk a következőket s előre is megvalljuk, hogy a mintánk és példaképünk éppen az az Illyés, akit a legészabotabb dolgokkal vádoltak a legközelebbi múltban. A könyvét nem értették, amit a legélénkebben az mutat, hogy irodalmi vitát csináltak belőle s Illyést, mint valami Giono-tanítványt emlegették némelyek. Minket ez nem érdekel, mert meg vagyunk győződve, hogy Illyés azok közül az igazán kevesek közül való s azoknak is az élén áll, akik a parasztság ügyét egy európai látóköri és műveltség birtokában, romantika nélkül, tisztán, őszintén, igazsággal, a történelmi és kulturális kényszer nagyon is sürgető hatására és mélyszéles meggyőződéssel szolgálják. Mi is ezt akarjuk s éppen ennek érdekében szeretnénk némely dolgot tisztázni.

Az utóbbi években, mondhatjuk: évtizedekben, a parasztság egyre több és több követet küldött magából a magaskultúra és a polgárosultság világába, quasi békültni akart valakivel és részesülni valamiben, bár nem tudta határozottan: kivel és miben? A követek közül sokan — sajnos — Ephialtes-módra viselkedtek, megtagadták sorsosaikat s az ellenséget a hátába vezették. Az ilyenek, szerencsére, egyre ritkábbak s egyre többen jutnak el úgy a magaskultúra fellegráiba, az egyetemekre, hogy a visszavezető hidakat nem rontják le s a tiszta meggyőződést nem veszítik el. Mit mutat nekik ma ez a tiszta meggyőződés?

Mindenekelőtt azt, hogy a magaskultúra hihetetlenül veszélyes krízist mutat és a betegség talán még nem érte el a tetőfokát. Persze, az erről való szavalás régi dolog, hiszen Spengler, Keyserling, Berdjajev és náluknál kisebb titánok szavaltak már erről elget, de nem is erről van szó, hanem arról, hogy már Nietzsche és Bergson első súlyos támadásai óta, amelyet a racionalista kultúra mérték, egyre sűrűsödnek ezek a támadások, a racionalista kategóriák egyre jobban érvényüket veszítik, a racionalista kultúra egyre jobban szétesik. De még más is történt és történik ezekben a napokban s ez sokkal veszélyesebb, az t. i., hogy a lelki struktúrában is megváltozott valami, eltolódott valami, a metafizikai hit kiégett, a tudat elvesztette kapcsolatát mélységgel, magassággal egyaránt. Egészen röviden elmondva, ez történt. De ennyiből is nyilvánvaló, hogy a válság sokkal súlyosabb, semmint első pillanatra fel tudnánk mérni.

Természetes, hogy menteni akarjuk, ami menthető s pótolni, ami pótolható. Baj van a magaskultúrával? A szakadékok betöltésére és a hiányok kompenzálására rendelkezésünkre áll a világ legszínesebb, leggazdagabb mélykultúrája, ami nem szenved a racionalizmus repedezettségében és kiaszottságában, hiszen ma is tele van mágikus elemekkel, vagy ha jobban tetszik: irracionális jegyekkel, de ami a fő: hordozóiból nem égett ki a metafizikai hit, a csodák iránti fogékonyság, vagyis: míg mi félig benne kínlódunk még az újkorban, ők már az új középkorban vannak, amelyben ismét jut majd

hely teozófiának, mágiának, okkult tudományoknak. Magaskultúránk újraépítésében tehát a mélykultúrát mellőzni szörnyű oktalanság volna és nem is lehet.

Mit hisz és mit akar az egyetemi ifjúságnak az a része, amely a népből jött, mint követ s azok a legjobbak, akik a középosztályból jöttek, de a mai parasztmozgalom szükségességét és céljának értékességét belátták?

Mindenekelőtt hiszünk az értelemben s abban, hogy a parasztság útja nem a menekülés. Lehetetlen, hogy a művelődés csak a züllésbe, az emberiség útja a tömeges szolgaságba vezessen. Hisszük, hogy van megváltás és újrakezdés. Hisszük, hogy „annyi kudarc és bukás után a kérdésre, az indítványozásra ma a parasztság a legalkalmasabb“. Hisszük és kijelentjük: nyugtalanító tünet, ha egy társadalom műveltségének életében a parasztság nem kér tevékeny részt s a nyugtalanító tünetek megszüntetését kívánjuk. Be kell látnunk, hogy a város legyőzte a falut, tehát a falunak a várostól való elhódítására van szükség. Hisszük, hogy az ember igei úrrá született, de „csakis a természet, vagyis az állatok, a növények, esetleg saját maga, de semmiképpen sem embertársai urának.“ Sajnáljuk azokat, akik még ma is azt hiszik: „a parasztlak nagyobb tenyérrel születnek, mint más s így már a természet gémeskút hűzésére irányította őket.“ Ezzel szemben mindenestre érvényes az, hogy „az a paraszt, aki Fazekas Mihály mély tanácsainak megértése nélkül száll a sírba, sosem tudta, hogyan is kellett volna viselkednie a földön.“ — Szükség, hogy a nevére méltó szellemi élet meginduljon végre a parasztság felé, hogy hallgatója nem lesz, attól nem kell félni. A lelkek egyensúlyának és mindenféle egyensúlynak végre helyre kell állni. Meg kell értenünk, hogy a földből való kiszakadás és a föld népétől való elszakadás nagyon könnyen azt eredményezheti, hogy elvesztjük a talajt a lábunk alól, ilyen öngyilkos luxust pedig aligha engedélyezhetünk magunknak. Az ókori városok bukásának oka majd minden esetben az volt, hogy elvesztették kapcsolatukat a földdel. Mi olyan városokat kívánunk, mint az ifjú Athén, „melynek agoráján a bölcselők megállították egy kis vitára a nyájával átvonuló kecskepásztort s vita közben szemüket zöldelő szőlődombokon jártatták.“ „Hódolattal gondolunk azokra a városokra, melyeknek utcáin oly ott-honosan és egészségesen áramlott parasztaival, szeke-reivel és körmeneteivel a vidék, akár a szívben a vér“ (a középkori olasz városokról van szó). Dehát mi olyan sok mindent szeretnénk, hogy annak elmondására itt hely nincs és záradékol éppen ezért csak ennyit mondunk:

Nem vagyunk hívei a romantikus parasztszemléletnek, esküdt ellenségünknek tekintünk mindenkit, aki még ma is így látja a parasztságot. Nézzétek meg a szobrokat, Budapesten, Szegeden, Nagykőrösön, vagy bárhol s látni fogjátok, hogy mindegyik nagyság lábánál ott guggol, térdel vagy ácsorog egy-egy csizmas, széles állkapcsú és nagybajszú kőalak „rózsasándori tekintetét olyan sunyian tekerve a felette díszelő úr felé, mint a kutya, amikor épp kirugják.“ A jó ízlés és a komolyság nevében mondjuk: ebből elég volt. És mindenféle hazugságból elég volt. S ha ma még sokan nem látják is be, a közeljövő majd meggyőzi őket két dologról: az egyik az, hogy a kultúrválságot csakis a mélykultúra teljes feltárása és igénybevétele útján úszhatjuk meg úgy-ahogy szerencsésen, a másik pedig az, hogy a munkát rövidesen össze kell békíteni majd a műveltséggel, mert különben óriásiak lesznek a disszonanciák s most persze nem érdemül, hanem csak mint szerencsés véletlent említjük, hogy „a közvetlen munka és az egyéni műveltség ma legtermészetesebben a parasztlakban találkozhat.“

S hogy mit akarunk? Akarunk lenni: átmenet, de nem: leszállás (ebből volt már éppen elég), kinyújtott kéz akarunk lenni s erre nagyon is szüksége van a parasztságnak, hiszen úgyis túlsokat volt egyedül. S akarunk lenni a kovász (nem azért, persze, mert a hordószónokok erre gyakran felszólítanak), hogy általunk és bennünk az ég-föld-távolságra lévő osztályok s a magas- és mélykultúra szerencsés és egészséges endozmóza megtörténhessen. És erre nem holmi romantika készítet bennünket, ez elkerülhetetlenül jelentkező történelmi kényszerűség.

Mégegyszer a repülés

A levegőben sokszor csillant meg egy-egy iskolagép, s a villogó búzafélek fölött árnyék suhan át, a magyar repülés vetette előre árnyékát, ígért nagy álmokat, melyek lassan megis valósulnak.

Nem olyan régen adott számot a magyar nemzetnek a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap ezidei motoros munkásságáról, amelyről joggal mondhatjuk, szép sikerrel járt.

Szeged közelében Algyőn működik egy ilyen kiképzőkeret, melynek vezető-főoktatójával, Takács Zoltán tartalékos főhadnaggyal beszélgettem. Érdekes arc: szemében a repülés fanatikus fénye, vezetésre termett egyéniség s megértő jó barát. Beszélgetéseink során a szegedi repülő-életéről alkotunk helyzetképet s mindketten megállapodtunk abban, hogy fejleszteni kell. Fokozottabb mértékben kell belvonni az ifjúságot s a társadalmat. Szegeden sajnos csak kevesen látják azt a repülő lehetőséget, amit az Algyőn felállított keret biztosít. Pedig a repülésnek tömegsportnak kell lennie a középiskolák, tanonctífjak és az egyetemi ifjúság bevonásával megfelelő keretek között kapcsolódják be először az elméleti, majd azután vitorlázó repülésbe. Szegeden sajnos az előbb említett rétegből alig háromszáz-an aktív repülők, ez a szám oly kicsi, hogy mindent el kell követnünk, hogy az ifjúság rátermett zöme bekapcsolódjék.

Igy most kedvező alkalom lesz a helyes megoldás után annak sikeres folytatásához.

Amint mondja: nekünk Egyetemi Sport-Repülőknak az algyői repülőtér sok előnyt és megértést nyújt és most az a helyzet, hogy a Keret mindkét szemeszter alatt az orvosi vizsgákon megfelelő egyetemi hallgatóink bármely időben startot biztosít.

Búcsúzom a Főoktató Urtól, melyen megszorítjuk egymás kezét, férfiasan, repülőköszöntéssel búcsúzunk egymástól s nekem az jár eszembe, hogy az előbb megszorított kézben van a szegedi repülés!

Kiss Ottó Miklós

KÉT KÉP

Összetörtem egy zsolnai tálat,

amin hevíttem a sültet.

Megszidtak érte rögtön a vendég

előtt és — meg kellett fizetnem. —

Rongy-cafatokra téptem a lelkem:

észre se vették,

gyónni se küldtek. —

ÉN IS LEHULLOK

Mint a barázda, amit nem vetett be

a gondos gazda kemény kergű kézzel,

oly üres voltam. —

Mint zsuppfedelű házakat a villám

sarkantyúz forró, tüzes lángolásra,

így égek én is. —

S mint másodszori virága a fáknak,

— gyümölcstelenül illatnak maradnak

— én is lehullok. —

Népfőiskolai tanfolyam Szegeden

Nagy a kísértése minden diák-életnek — még a magasabb, egyetemi életnek is —, hogy önmagának él, önmaga számára gyűjt. Nem törődik, csak a saját előmenetelével. S sokszor, mikor másért tesz valamit, látszólag önzetlenül — azért teszi, hogy tanuljon, lásson, tapasztaljon, gazdagodjon, érjen. Nem baj ez! Így kell ennek lenni. De egyre világosabban kell látnunk feladatunkat, egyre jobban kell éreznünk küldetésünk komolyságát, szolgálatra való elhívásunkat. Nem élhetjük ma, amikor minden halasztás, minden mulasztás kétszeresen bűn, s „minden perc egy halál” lehet, csak önmagunk-

nak, még kevésbé élhetjük a régi idők gondtalan diákéveit, dolgozunk kell *másokért*. Nagy az a terület, ahol mi, egyetemi ifjúság szolgálhatunk és kell is szolgálunk. A egközelebbi nyilván a magyar ifjúság és ebben is a leginkább magára hagyatott paraszt és az iparos (iparimunkás)-kereskedő ifjúság osztálya.

Ebből a felelősségtudatból született meg egy *népfőiskolai tanfolyam* rendezésnek a gondolata. 1942. január hó első felében a Szegedi Egyetemi Ifjúság a Szeged város és Csongrád vármegye Népművelési Titkárságával, a Kalottal, a Kiével és a Fiatal Magyarország szegedi

csoportjával egyetértésben két hetes népfőiskolai tanfolyamot rendez Szeged és környéke ifjúsága — főleg parasztfijúsága — részére.

Haszontalan divat, — vagy a szükség parancsolja?

Az elmúlt év állandó jellegű, 5—2½ hónapos népfőiskolái mellett szerte az ország területén szép számban rendezett 2—3 hetes népfőiskolai tanfolyamokról sokat cikkeztek folyóirataink, lapjaink. A népfőiskolai gondolat „elszekélyesedésétől” óvták, a „parasztság utolsó megmozgósítása lehetőségének örökre lejárását” látták a népfő-

iskolai tanfolyamok mozgalmában; „veszélyeztetné a célt, ha ez a rendszer általánossá válnék.” „Mit lehet egy-két hét alatt végezni, amlyből két nap ismerkedésre és búcsúzásra megy el. ???” írták itt is, ott is.

A gondolat elsekélyesedésének a veszélye megvolt. Ezt elkerülendő, hogy „növés legyen, ne burjánzás, elmocsarasodás” jött össze a Népfőiskolai Ankét (1940. május 24-én, másodszor 1941. ápr. 20—21-én) és alakult meg az országos népfőiskolai munka irányítására — s itt gondoltak a tanfolyamokra is — a Népfőiskolai Tanács (1941. május 21-én ült össze először). Mindez szükséges volt. De ha mutatkoztak is itt-ott visszasságok, a *való helyzet nem ismerése* írathatta csak a rövidebb tanfolyamok haszontalanságáról írott sorokat. Nem a divatnak hódolva indultak meg a népfőiskolai tanfolyamok, nem a népfőiskolai láz kísérő jelenségei ezek, hanem a *szükség parancsolta* alkalmak, nem egyszer — kezdeti nehézségek miatt — *kényszerű megoldások*.

A való helyzet

Ha a „tudományszomj” gyötörné népünket, valóban kevés szükség volna egy-két hetes tanfolyamok megrendezésére. De olyan ez a helyzet, ahogy azt komoly, paraszt-ságunk kérdéseivel foglalkozó írók, értekezések látják: „...hogy valóságos tudományszomj vett erőt a lakosság széles rétegein, különösen a fiatalabb nemzedékek sorában...”, falusi népművelődési előadások „zsúfolt előadótermeiről” regélvén. — Aki járja a fiatalabb nemzedékek sorait, együtt él velük, táborokban, tanfolyamokon találkozik legjobbjaival, ismeri a lakosság széles rétegeinek életét és pl. résztvesz egy népfőiskolai torborzó, falut járó körúton, az „aranylag kultúraltabb Dunántúlon” — fájdalom — az ellenkezőjét látja; biztató, sokat sejtető fel lendülés után egyre erősödő *közönyösség* jelei mutatkoznak ma, különösen a fiatalabb nemzedék sorában. Veres Péter a parasztság sorsán tűnődve azt a kényszerű megállapítást teszi (Ember és írás): „...a parasztságban a levegő poshadt, a tanulásban, a művelődésben nem hisz... Kénytelen belátni, hogy a „parasztság sajátosan rossz gazdasági és politikai helyzete” csak részben magyarázza ezt, „csak féligazság”. „...nem igaz, hogy csak pénze nincs a parasztságnak könyvre, érdeklődése sincs...” (Az ipari munkásságban aránylag több a „kultúrdinamika”, de a „belső szelekció” is). Közönyösség let urrá a „nép széles rétegein”, hiányzik az ifjúság sorában az érdeklődés.

Szemek nyitogatása

Egy-egy népfőiskolai tanfolyam, természeténél fogva, nem ölelheti mindazokat a népi élet szükségleteihez alkalmazott „tantárgyakat”, melyek a népfőiskolai munkának teszik programját. Nem szánhat a mélyre, nem időzhet hosszabban egy-egy kérdésnél. De nem is ez a célja! Csak egy-egy előadás, eszmecsere keretében érintheti az agrárpolitika (legújabb gazda-törvények), a közgazdaságtan, jogi ismeretek, a régi magyar irodalom, az új népi irodalom, a magyar múlt (a nép története!), a néphagyományok, a magyar népdal, a társadalomismeret, a sajátos magyar sorskérdések, az egészséges magyar falu... kérdéseit, kevés régi magyar nótát lohat az ifjak szívébe, kevés népi játék játékszásával szórakoztat, tanulmányi kirándulás (a város nevezetességeinek, múzeum, gyártelepek megtekintése...), csak keveset rendezhet, alig tekint-

Illyés Gyula:

ARATÓNAP

(1932)

Halványul a reggeli csillag, elalszik és nyitja hatalmas tág pilláit a nap. Ébred a nyári világ. Kong a harang. Szép ez a nyári világ! Harmatos lombok alatt zörg a szekér, ugrálnak a fürgé lovak. Szerte a tájon a görbe kaszák szórják már eleven gyors pillantásaikat!

Fönt magasan, fönt magasan megáll a pacsirta, kiáltozgat mintha csak jelt adna a dologra.

Saroglyához kötve a ló, bólintgató fejével falatozik, nézi hogyan dolgozik az ember.

Izzad helyette az ember, az életért harcol, tiszta fények röpdösnek szét a suhogó vasból.

Fönt a dombon föláll a nap, mint jó gazda, lassan lépdél, nézi hogyan állnak ott lent a dologban. Csillan a görbe kasza és csillan a sarló —
— Uj sorba legények, szól a rigó is már a bokorba!
— fütyög a ravasz, röpdös, hajt a dologra —
— Dalra leányok, frissül a kéz is a daltól!

(Férfikar:) Homlokunkon a verejték fűz gyöngy-koszorút kardnál is nemesebb vassal az életért így vívjuk a legszebb háborút.

(Női-kar) Sorba sorba, mint megannyi testes gyereket úgy öleljük, ölelgetjük, gondozzuk a kövér kévét: a friss életet.

Dombról dombra a felhőkre lép a nap s az égen megpihen ragyogó arccal a tündöklő délből.

All, pihen, mert a magasból talán már meglátta indul már az ebédhezök gyerek-karavánja.

(Gyerek-kar:) Kis csuporban a leves másikban a tészta összecörren, csókolózik a kanál, a vella. Kotyog, susog az üveg nyakánál a jó bor, mérgeskedik, szabadulni akar a dugótól. Ez utazik a kosárban az öreganyótól.

Mint az aranyló madarak ugrálnak a fények surrannak át közeink a mozgó levélnek, táncolnak a törzsökös öreg tölgyfa alján, kergetőznek a vidám ebédelő karján, Mint álmok suhannak el az aluvók arcán...

Talpra emberek serényen, elég volt az álom! vihar készül, szélvész nyargal végig a határon! Zúg a szél, leng a vihar nagy felhő sörénye, villám villan: a vihar lobogó gyeplője! Összerakni ami még kötetlen: a rendet, azután a kepe alja védje bús fejünket.

Nézd, hogy zúg a vihar, hogy hajlik a cserfa! Hogy tépi a szél, hogy hordja a szél az útról a port! hogy bomlik az erdő! Hogy száll a viharban a gyöngye levél! Hogy vágat a romlás vad szekerén, hogy hatja dühös felhő-lovait! Hogy verdesi rájuk ostora messze csattanó csapásait!

S hogy menekül, lám hogy menekül már mint rabló, aki csak pár percre parancsol, hogy menti magát, züllő seregét az újra kiálló láng-ostorú naptól.

Ó hála néked, jó anyánk, ki újra visszatérsz ki annyi vész után megint felénk fordítod tiszta arcod, tiszta szemeid. Fölszántod bús könnyeinket mint harmatot mosolyogsz és gyermekeidet megvigasztalod. Köszönjük neked a reményt, a hitet, a nemes szöveget, mely szívedből száll, hogy mégis annyit vész után dolgozni érdemes.

Fáradtan jársz már az égen, lépdelsz lefelé, Fáradtan vágyódunk már mi is hazafelé.

Pislog az esteli csillag már odafönt hunyd be hatalmas szép pilláidat, nap, nyugszik rögtön a táj. Kong a harang. Harmatos lombok alatt zörg a szekér az úton, a lovak álmosan baktatnak; a görbe saroglyán gyermekek alszanak...

enhtek be ifjaink külön a népfőiskolai tanfolyam részére föllállított „könyvtár” könyveibe..., de így is jó munkát végzünk, megfelelünk a feladatunknak. Mert mi is a célunk? Felébreszteni az érdeklődést, a kultúrvágyat az ifjúságban (majd „utómunkával” levleléssel, látogatással ezt ébrentartani); vágyakozást, szeretetet támasztani a magyarság értékei iránt: megcsillogtatni egy új és jobb magyar élet lehetőségeit; indítást adni; megtanítani az ifjúságot arra, hogyan használja a szemét, a fülét; hogyan lásson, olvasson; hogy kedve legyen olvasni, tanulni; megcsillogtatni mindenből az igazit, a magyart, a népit, hogy az megigézzé, rabul ejtse és tartsa, hogy elvesse magától a kétesértékűt, az értéktelent. —

Mindez pedig nincs időhöz (hónapokhoz) kötve, sikerülhet heteknek, hónapoknak is.

Közelebb egymáshoz...

Ami különös színt ad e népfőiskolai tanfolyamnak az, hogy az egyetemi ifjúság rendezi. Valahol az Egyetem helyiségeiben kap szállást, otthont a tanfolyam. Egyetemi tanárok, és az egyetemi ifjúság szolgálnak előadással... A paraszt- (iparos és kereskedő) ifjúság és az egyetemi ifjúság találkozása lesz ez az alkalom. Nékünk alkalom a szolgálatra; hídverés a „nagy szakadék” felett, amely már az ifjúság idején szélesedik ki és mélyül egyre.

KEREKES AURÉL.

A Szegedi Városi Színház műsoráról

Az átrendezett magyar színházi életben friss vérkeringés indult meg. Ha egyelőre szorványos jelenségek mutatják is ezt, örömmel kell elkörnyvelnünk azt a tényt, hogy egyes pesti magán-színházak már átérzik a színház igazi hivatásának tudatát, közönségüknek igazi irodalmat adnak s a szerzős előadások nyilván azt mutatják, hogy a közönség hálásan fogadja a színháznak ezt a törekvését. A két állami színház irodalmi műsora mellett ma a Madách Színház, az Új Magyar Színház és a Vígszínház: olyan intézményeknek kell elkörnyvelnünk, amelyek nagyrészt komoly irodalmat nyújtanak a főváros kiéhezett közönségének. A Vígszínház kezdeti korszakára emlékeztet az a jelenség, hogy az Új Magyar Színház pl. műsorára tűzte Grillparzer *Medeáját*. De az új irodalmi szellem jelenségeinek kell látnunk azt is, hogy a Madách Színház, amely egy ragyogó *Pirandello* előadással indította évadját, időszakonként vasárnapi matinékön, legnagyobb költőink verseinek is helyt ad, színészeivel a költészet remekeit tolmácsoltatja.

Ez a helyzet a fővárosban. Lássuk mi az irodalom helyzete a vidéki nagyvárosok színházaiban. Tekintsünk talán itt is oda, ahol legkevésbé láthatjuk vígasztalannak a helyzetet: a kolozsvári Nemzeti Színházra. A kolozsvári Nemzeti Színház másfél héttel ezelőtt nyitotta meg kapuit, ezidő alatt *körülörlag* irodalmi műsort adott közönségének. *Szentjóni Szabó László Mátyás király-a, Harsányi Kálmán Ellák-ja, Shakespeare Hamlet-je* és egy magyar opera, *Erkel Bánk-bán-ja* adták másfél hét műsorát. Ez a műsorpolitika annyira példátlanul magasszínvonalú, hogy első pillanatban elfog a kételkedés, talán nem is lehetne ez megcsinálni más vidéki városok színházaiban, ennek csak a sajátosan nagy színházi műveltséggel rendelkező kolozsvári közönség előtt van helye vagy pedig abban az ünnepi hangulatban leli magyarozatát ez a műsor, amely a színház megnyitásával jár, esetleg abban a kiéhezettségben, amellyel a kolozsvári közönség az ujjáépítés miatt későn megnyitott színházat fogadta. Kétségtelen, hogy mindhárem szemponttal számolni kell. Számunkra azonban most csak egy a fontos: ha a kolozsvári Nemzeti Színház idejében nyitották volna meg, ha közönségét nem tartaná hatalmában az ünnepiesség varázsa, a színház műsorát akkor is másfél hétig irodalmi darabok alkotnák. Miért? Egyszerűen azért, mert a színház igazgatósága *tervszerűen kidolgozott programmal* ült be a színházba s ebben a tervszerűségben az irodalom foglalja el a főhelyet. Megint csak felvetődhetne itt a kolozsvári közönség régi és mély színházi kultúrájának szempontja: két-

ségtelen, hogy könnyű tervszerű irodalmi programot adni ott, ahol a közönséget lelkileg erre nevelték évtizedeken keresztül. *De éppen itt a bökkenő!* Ezt a lelki nevelést egyszer Kolozsváron is *elkezdte valaki!* Hiszen az emberek mindenütt egyformák. Kolozsvár színházi közönségét épp úgy helytelenül nevelhették volna évtizedeken át, mint ahogyan ízlését magasabb régiókba emelték. Ebből a kötelező tanulság, hogy a *magasabb színházi nevelést többi vidéki városainkban is el kell kezdeni!* Mert végső elemzésben a közönség nem alacsonyrendű, vagy magasabbrendű színházi igényekkel rendelkezik, hanem csak a *színház igénye* van meg benne. A színház nem csak a színész számára nyújt lehetőséget, hogy önmaga emberiségét mélyen és sokrétűen kiélje, hanem a nézők számára is. Nem lehet eleget *ráműtatnunk* arra, hogy a *színház nem a szórakozás igénye, hanem a vallás, tehát a léleknek a magasabb régiókba való vágyakozása hozta létre.* A köznap ember, amikor a színházba beül, az életet nem abban a köznapiaságban akarja látni, ahogyan ő éli, hanem színesebben, a felnagyított erkölcsi magasságba emelt problémák tükröződésében. Ehelyett mit kap? *Nagyrészt csak színészséget, amelyet a hamis úton járó színházi erkölcsi problémák megkerülésével, a néző jobbik énjének elaltatására prezentál.* S ha ezt a „jobbik én”-t sokáig altatgatják, bizony oly mélyen elalszik, hogy az sem tud már róla, akiben megvan. Ilyen körülmények között a színházvezető nyugodtan hivatkozhatik rá, hogy a közönségnek nem kell a komoly irodalom, hiszen ezzel könnyít saját lelkiismeretén.

Mindebből a gyakorlatban az következik, hogy a közönség akkor is bemegy a színházba, ha ott nem körüli viccekkel és ízekkel fűszerezett „magyarosságot” kap, hanem saját emberiségének magasabb öntudatát. Ehhez azonban *öntudatos színházvezetésre van szükség, meg nem alkuvó, rendületlen kitartásra.* A közönség eleinte talán huzadozni fog, de ha látja, hogy a színház ezentúl nem fogja őt azon a módon kiszolgáltatni, ahogyan elrontották, előbb-utóbb *magához tér és átadja magát a színház nevelőhatásának, mert szükségét érzi, hogy színházba járjon.*

A színház gyakran szeret hivatkozni a filmszínházak konkurenciájára. *Erthetetlen és alaptalan szempont.* Hiszen téves lenne azt hinni, hogy a filmszínházakat a közönség csak akkor tölti meg, ha azokban sekélyes, olcsó ízlést kielégítő képeket forgatnak. A helyzet az — különösen vidéki városokban —, hogy a közönség sokkal inkább ki tudja élni saját magasabb emberiségét a filmszínház-

zakban, mint a sekélyes operettek játékos vidéki színházakban.

Ezekután vessünk egy pillantást a szegedi Városi Színházra, amely a kolozsvári után az ország második vidéki színháza és amelynek keresztény érája arra lenne hivatott, hogy szakítson a megelőző rezsim operett kultuszával, amelyet az sokkal különben csinált. A napisajtóban unalomig olvashattuk, hogy a Városi Színház utolsóelőtti igazgatósága sekélyes operett-kultuszával elrontotta a közönség ízlését. Ez kétségtelenül így van. Végére azonban az az ízlés, amit tíz esztendőig rontottak, nem lehet annyira romlott, hogy rövid idő alatt helyre ne lehetne hozni. Magunk részéről a mai igazgatóság óvatosságát, amelylyel az új korszak számára az átmenetet meg akarja teremteni, — hogy ugymondjuk — *túlságosan túlzottan tartjuk.* Csak helyeselhetjük a klasszikus operettek felújítását, ezekben operett mértékkel mérve is finomabb ízlés érvényesül, mint a legtöbb mai „operettben.” Látunk törekvéseket a komoly irodalom szolgálatára is. Tamási Áron „Vitéz lélek” című színjátéka igazán műsora lehet a komoly irodalmat képviselő színházaknak. Az ilyen darabnak azonban nem szabad *elszört jelenséggé* korlátozódnia a színház műsorán. A darab első előadását telt ház nézte végig Szegeden. A második előadás azonban csaknem üres nézőtér előtt játszódott le. Az igazgatóságnak azonban nem szabad elveszítenie hitét és kedvét, hanem arra kell ügyelnie, hogy jobb színészekkel, gondosabb szereposztásban és rendezésben kerüljenek színre az irodalmi darabok. Mert a „Vitéz lélek” szegedi balsikere a színház előadásával magyarázható.

Minden művészethez áhítattal szabad csak közeledni. Még az olvasónak, vagy a nézőnek is. Azonban még inkább köteleességük ez az előadó művészeknek. A szegedi Városi Színház előadásában ez az áhítat nem volt meg. Enélkül pedig Tamási Áron elvont gondolkodásának, szimbólumokban rejltő mondanivalóinak magasságába nem juthat fel senki. Ezért történt meg az, hogy a közönség tanácsatanul állott a darabbal szemben. Hallotta, hogy a színpadon minden egy számár körül forog, de fogalma sem volt róla, hogy a számár fizikai énye itt legkevésbé sem fontos, a nevetséges kis állat itt egy gondolat képviselője, egy embernek a hitét jelenti ebben a színjátékban s úgy kell vele szemben állni, mint a bibliai példázatban a mustármaggal. A közönség ezt nem értette meg a szegedi előadásból, de nem is érthette meg, mert a szalondarabok, vagy legjobb esetben népdramák előadási módorában ez nem is kerülhet felszínre. Amikor Balla Péter az első felvonás előkészítő részében ezt a szimbólumot útjára bocsátja, a szerepet játszó színész ennek semmivel sem adott nagyobb nyomtatékot. Tamási Balla Péterre maszszív, mint a hite. A szerepet játszó színész pedig — különösen az első felvonásban, amelyen oly sok fordul meg — *könnyed volt, mint egy operett — amorozó.* Sajnos, a Vitéz lélekben a színészi teljesítmény nem választható el a darabtól, így természetesen, hogy az előadás a rossz kiszerepezés és a meg nem értő rendezés következtében teljes érthetlenségbe fulladt. A közönség még Tamási forrásfrissességű humorát sem tudta úgy élvezni, ahogyan elfogadható előadásban a humorra a tömeg reagál.

A szegedi Városi Színházban arra lenne elsősorban szükség, hogy a művészi hozzáértés öntudatosabb és rendezesebb irodalmi műsor összeállításában, operettek terén pedig a kevésbé ismert klasszikus operettek kiválogatásban nyilatkoznék meg. E célból szükséges lenne, *egy hozzáértő, művészeti vezető igénybevétele,* mert enélkül minden színház műsora zavaros és tervszerűtlen.

IGAZHÁZY

Figyelő

Az ifjúság nevében...

Az Emericana november 9. és 10.-én nagyképtalant rendezett Budapesten. Az első napi protectori értekezleten, a Szent Gellért-szálló nagy dohányzójában vitéz dr. József Ferenc főherceg, főprotector elnököl, s megnyitó beszédében a tekintélytiszteltől beszélt az ifjúsághoz. Utána Schmidt Sándor vezérigazgató, ügyvezető protector és dr. Schwartz Elemér egyetemi ny. r. tanár tartott beszámót. A 10.-én rendezett dísz-nagyképtalanton Serédi Jusztinián hercegprímás is megjelent. Rajta kívül a nagyképtalant résztvevői voltak többek között: gróf Mikes János, gróf Esterházy Károly, Schandl Károly, Gévay Wolff Nándor, Quirin Leó, Baranyai Jusztin, Szekfü Gyula, Scipiadés Elemér, Gerevich Tibor, Kammermayer Oszkár és az akadémikus társadalom számos más kiválósága.

SZEI

Az utóbbi hetek folyamán kb. ötven belépést akadályozott meg a jelentkezési nyilatkozat hiánya. Közöljük a belépni szándékozó egyetemi hallgatókkal, hogy a kifogyott jelentkezési lapokat pótoltuk, s azok a SZEI irodában, vagy falatozóban tíz fillérért kaphatók. A megfelelő rovatok kitöltése és a nemzsidó nyilatkozatnak két egyetemi hallgató által való aláírása után a kari csoportvezetőnek kell átadni. Az évi tagdíj (a félévi egyetemi tandíj 1%-a) ugyancsak neki fizetendő.

A SZEI közös rádióhallgatásokat rendez. Egyes, különösen nagy művészi értéket jelentő hangversenyeket az Otthonban együttesen hallgatunk meg. A közös rádióhallgatások időpontját a művészetkedvelők munkaközössége a hirdetőtáblán előzetesen tudatja a SZEI tagjaival. Ilyen előzetesen meghirdetett együttes rádióhallgatás alkalmával a rádióon még akkor sem lehet mást hallgatni, ha az Otthonban jelenlévő SZEI tagok többsége úgy kívánja.

A SZEI köteletségének érzi, hogy tagjainak, nagyrészt kispénztű diákoknak megfelelő szellemű s e mellett olcsó szórakozási lehetőségekről gondoskodjék. Ezért szerez kedvezményes jegyeket hangversenyekre és igyekszik mozikezvezményt is biztosítani. Ez az igyekezet mindaddig meghiúsult a szegedi mozikkartellszerű összeállításán. A harcot azonban nem hagyjuk abba, mert lehetetlennek tartjuk, hogy amikor az egyetemi ifjúság minden egyetemi városában kedvezményesen mehet moziba, éppen csak Szegeden ne lenne erre lehetőség. A mozik közönségének nagy részét az egyetemi és főiskolai hallgatók alkotják. Erthető hát, hogy a mozikok nem szívesen adnak kedvezményt ennek a tözrzközönségnek. — Megemlítjük még, hogy a SZEI vezetősége nem minden filmre akar kedvezményes jegyeket szerezni, csak azokra, melyek igazi művészi értékükkel fogva az egyetemi hallgatók széleskörű érdeklődésére tarthatnak számot.

A SZEI elnöksége közli, hogy a Szerzet rendes tagjai egész évi tagdíj fejében a félévi tandíjuk 1% százalékát fizetik. A segítő tagok (gyógyszerészek, gyákkornokok, mezei jogászok, szigorló orvosok) évi két pengőt, a pártoló tagok évi 5 pengőt fizetnek.

Vegyészek lapja a „Phlogiston”

Kiss Sándor:

IFJUSÁG ÉS MŰVÉSZET

A művészet az ifjúságban fogamzik. Mint életet növelő csíra innen indul el mustármagként, hogy fává növekedjék. Az ifjúságban a művészet még csak lehetőség és bizonytalan elindulás. Nem kialakult alkotás, hanem gyűjtő, előkészítő és formáló erő. A fiatal lélek ezer idegszálon, mint megannyi felvívó állomáson gyűjti magába a környező egész világot. Mindent elnyelő tükör. Válogatás nélkül szívódnak fel a benyomások, az érzések s mint rajzó méhcsalád, teljes össze-visszaságban foglalnak helyet a lélekben. A tökéletes kaoszban csak forgongás van és nincs rendeződés. Az egybegyűjtött anyag műalkotássá akar érni és formálódni, de az első megnyilvánulásai betegek, nem találja a tartalomnak megfelelő formát. Közben vajódik, küzdök a alkotó lélek, a belső feszültség legtöbbször azonban csak serdülőkori idétlenségekben nyilvánul meg. Minden nagy művész, író, költő, festő, szobrász fiatalkori alkotása valami ilyet mutat, míg meg nem találja a megfelelő formát, a tartalomhoz illő kifejezést.

És ez a belső érzés, rendezetlenség kora mégis mérhetetlenül fontos. Van olyan jelentőségű, mint a kialakulás ideje. Az ifjúság itt szerzi meg a lehetőségét annak, hogy később művészi alkosszon. Ezért a nagy művész lelki arcához, megértéséhez hozzátartoznak az ifjúkori „idétlenkedései”, ezeknek a maga idejében útát is kell találni, megértést is, támogatást is, mert ezeken keresztül érik meg a tehetség. Nem az alkotásért mint magábanvaló értékért, hanem a lehetőségért.

De az alkotáshoz is szükséges az ifjúság, ha azt nem az évek számával, hanem a telítettség, az alkotás etoszána intenzitásával mérjük. Az idő emberileg felállított kategória s mint ilyen relatív. Ezért vannak 18 éves öregek és 60–70 éves fiatalok. Ki tagadná, hogy az alkotás harc, amihez kell ilyen értelemben vett jó adag ifjúság, s a legnagyobb művek a fiatal lélek tüzelő televényében születtek. Még a legsötétebb pesszimizmusban nőtt műveknek is megvan ez a belső ereje, mert, ha tartalmában nem is, de a születése küzdelmében, a lélek vajúdásában hordozza a fiatalság fogalmi tényezőjének bélyegeit. Nem is szólva arról, hogy a pesszimizmus sajátos kifejezési forma s legtöbbször a legnagyobb, legvértízítőbb támadás húzódik meg alatta. (Németh László sötét, pesszimizista hangú és tartalmú útleírása haragra lázította az erdélyi fiatalságot önmagáért és a magyarságért.)

Mindez általánosságban mondható el az ifjúság és művészet kapcsolatáról. Vég nélkül folytathatnánk s egyszerűen azon kapnánk rajta magunkat, hogy beszélünk, de nem sokat mondunk róla. Mert így felállítva a kérdés olyan széleskörű, amiben csak oikázni lehet ide-oda, de megállapodni nem.

Szűkíteni kell tehát térben és közelebb hozni időben. Vagyis általánosság helyett nézzük magyar viszonylatban és a mai kor szemszögéből. Mint egyetemi hallgatóságot, így érinthet bennünket.

Tisztán kell látnunk először is azt, hogy az ifjúság szemléletmódja, látása, lelki arca nem konvencionális. Hiszen mindig megvolt a nemzedékek között a különbség, de az eltérést néhány jellemző vonásban meg lehetett jelölni. Ma ezt hiába próbálnánk meg. Az ifjúság nem érti az öregek nyelvét, más malomban örül, más a látása, felfogása; jelképrendszere is eltér s a nemzedékprobléma azért olyan tragikusan kiélezett. Az ifjúság igyekszik széttrögni a rég keretet és formákat, új bort tölteni az új tömlőkbe; a régi nemzedék jogaira hivatkozik, mereven szembe száll, a szakadók mérhetetlenül nő s generációs kérdés nem is kérdés, hanem válság lesz immár, ami megoldhatatlanságával súlyos teherként nehezedik a magyar társadalom vállára.

Ezzel az alapvető és nehéz ifjúsági problémával Karácsony Sándor foglalkozik.

A mai magyar ifjúság lelki arca c. tanulmányában (Budapest, 1937, 32 l.) A tudós alaposságával és az ifjúsági nevelő jó szemével igyekszik felderíteni a kérdés gyökereit.

Szerinte ha az ifjúság és nem ifjúság között röviden és pontosan akarjuk meghatározni a különbséget, egy ismert kitételhez folyamodhatunk: Végeitek álmokat álmodnak, ifjaitok látásokat látnak. Az ifjúság: látások; a nem ifjúság: álmok. Az álmok és látások között pedig érthetlenségig nagy a különbség.

„A generációs válság lényege: a terméketlen és hiábavaló álmodozás abszolút és pozitív tagadása, látások formájában. A látások mindenáron programmá szeretnének válni, s így a generációs tudat elvonná vált.” (I. m.: 4. l.)

Ez a vonás jelentkezik aztán az ifjúság minden életmegnyilvánulásában így ez a művészetében is. Hogyan?

Vizsgáljuk ezt a kérdést mindentől elvonatkoztatva tisztán *formai szempontból*, mert ez az alapvető, lényeges, meghatározó jellegű és aztán *tartalmi szempontból*.

I. Formai szempontból vizsgálva a kérdést, nem követhetjük el azt a hibát, hogy egy-két, ötven, vagy száz ifjúnak vizsgálom az érzelmi funkcióját és annak megnyilvánulását a művészetben. Még ötven vagy száz ifjú is ifjú és nem ifjúság, amiből következik, hogy az ifjúság művészetet hordozó, alkotó lelkének a vizsgálata nem egyéni, nem is tömeglélektani, hanem *közlelki* probléma. Vagyis csak közösségi vonatkozásaiban nézhetjük s jellemi sajátosságaihoz is csak erről az oldalról férhetünk hozzá.

Egy vagy több ifjúnak érzelmi, értelmi és akarati világa van. Lelki élete egységes, nem különül el ilyen kategóriákba, de tanulmányozás céljából szétbontható. Így az ifjúság közlelki problémáit is a hármas kategóriának megfelelő, közérzelmi, közértelmi és közakarati kérdésekre bontjuk fel, bár ezek is egységesek. A közérzelmet megvalósulási formájában a művészetben vizsgálhatjuk.

Formai szempontból az ifjúság művészete nem mint a művek egyes csoportja érdekel bennünket, hanem mint *jelképrendszer*.

A jelképrendszer csak mint *jel* él a lélekben s mikor alkotássá formálódik, *jelképpé* válik. Jelből jelkép lesz s közben *jelentésváltozáson* megy keresztül, mert a lélekben élő jel egészen más, mint a műélvező számára érzékelhető megnyilvánulási forma: a jelkép. Közben átmegy az alkotáson, ezen a megmagyarázhatatlan lelki telítettség, ami a művészi lélek lényege és titka.

Nem minden lélekben élő jel válik jelképpé, s művész az, aki a jelnek megfelelő jelképet alkot. Az ifjúság művészetének vizsgálatánál mi csak a jelképet fogjuk fel s ezen keresztül a lélekben élő jelt csak mint tükröződést látjuk.

Az ifjúság ugyan a konvencionális jelrendszert használja fel, ami valószínűleg ugyanaz mindig, de az alkotáson keresztül ezt kényszeríti az egyéni kifejezés vágyának engedelmessé. Ha a megnyilatkozás vágya erős, jellegzetes, a kifejezést a közlelki stílusnak érzi és mint szimbólumot megérti.

Új kifejezés, új művészi formát hoz létre. A művészi formák nyelvének titkát, szépségét, ízét, zamatát a szimbólum változatossága adja.

A szimboliztika, a jelképrendszer egészen szubjektív lett a mai ifjúságban. „Az ifjúság mint műalkotó egyetlen kifejezésformát ismer: *önmagának gátlástalan megvallását*” — jegyzi meg Karácsony Sándor (I. m.: 22 l.) Kitárulást, nagyfokú őszinteséget.

Az ifjúság a művészetben mintegy *feladja önmagát*. A vallomás percének időteljességét érzi magán. Belátja, hogy haszontalan az eddigi „én” fenntartása s győnni és vallani kezd. Míg idáig eljut, írtózatossá válságokon és megrendüléseken megy keresztül.

Az ifjúság műalkotása *vallomás*, amelyet megelőzőleg a lélekben véres ütközet játszódik le. A szülés fájdalmi nagyok. Egy-egy vallomásszerű vers vagy másfajta alkotás napok szörnyű idegküzdelmébe kerül. De megunta, meggyűlölte a hazugságot s úgy gondolkozik, hogy a vajúdd, keserves, nehezen született, formailag gyenge őszinteség is többet ér, mint a művészi hazugság. Amazt az utat megtalálta s kifejezésében csak egy lehetőséget ismer.

Ha ezt a valló magatartást művészi szempontból nézzük és a tartalmat valamilyen műalkotás formájában szemléljük, megértjük, hogy mi megy itt végbe.

Ha az ifjúság regényt ír, az mindig *én regény*. Lényegében nem is regény, mert a műalkotó elmondja önvallomását, életének eddigi folyását, gátlás nélkül, őszintén.

Igy születnek meg az én regények mellett az önéletrajzok, a tudat- és asszociációs regények is, de velejében bármilyen tematikájú modern regény vallomásból születik. Méginkább állítható ez a líráról s nem lehet letagadni, hogy így van a drámairodalom vékony területén is. Amit ma drámairodalomnak hívnak, az tragédia a művészetre és kívül esik az irodalmon.

Nemcsak az irodalom, de a művészetek más területén is vallomás az ifjúság alkotása. A képzőművészet is ugyanabban a malomban örül, ha csak az expresszionista, impresszionista, futurista művészet nem elvadult, de valóban művészi alkotásaira gondolunk. Nem egészében a válságba jutott lélek vallomásának lecsapódása az egész? S ha a modern művészet más képviselőire s tisztultabb kiutat talált alkotásaira, stílusaira hivatkozunk, nem ugyanezt látjuk? Még a legellentétőbb építészet is ezt a válságot jelzi.

Formában tehát az önvallomási kényszert ismeri csupán az ifjúság művészete. Krízis található itt, egy nyugtalan jelképrendszer, szimboliztika küzdő válsága. Az ifjúság önmagát feladta s ennek a ténynek egyik fele csupán a közlési kényszer, a másik erő, ami erre kényszeríti a lelket, az *undor*. A belső csömör, amivel megutálta a léte eddigi formáit s azért tört össze s azért folyt ki belőle önvallomás formájában minden tartalom.

Az ifjúság művészete ezen a ponton válik tragikussá. Ha őt a közlési kényszer jellemzi, a műélvezőt pedig az ennek megfelelő undor. Beáll az a perverz alapviszony, hogy a műélvezőt nem érdekli a műalkotó műve. Nem érti, nem is akarja, elzárkózik előle, vele szemben elfogja az undor. A múlt század vége óta ez az alapviszony különösen magyar vonatkozásban vált hatásossá! Gondoljunk csak az irodalomban, Tolnai, Ady, Szabó Dezső, József Attila, Tóth Árpád, Juhász Gyula és mások példájára. Elfogadásuk nagyrésztben még ma sem műélvezés, csupán divat és sznobizmus.

II. Amilyen zűrzavaros s kissé viaszatlan a helyzet formai szempontból az ifjúság és művészet viszonyában, éppúgy csillantatja meg a hitet és reményt *tartalmi szempontból*.

A formát, amely határolt, zárt, beszorított, megtölti mindinkább az a tartalom, amit úgy foglalhatunk össze, hogy *népi*. Az a biztatás, hogy az ifjúság művészi látásában ott van mint legfőbb célpont, dinamizmus, kitöltő erő, a *népiség*.

A fogalom tisztázása érdekében meg kell mondanunk, hogy itt *a nép nem a paraszt*, nem a *falu*, nem az *alsó néposztály* és nem a *nemzet*. Lényege szerint gyökér, tehát térben legalul, időben régtől való — mondja Karácsony Sándor. Talán úgy határozható meg legteljesebben, hogy *folklorisztikus lelki tartalom és néplelektani lelki forma*.

Az bizonyos, hogy falun, a parasztban és társadalmilag alul, a mélyben, naívban, ősből található meg legghamisíthatatlanabb mivoltában és itt náluk leginkább és legsajátosabban *magyar*.

Ez a sajátosan *magyar*, egyben begyázódott a környező népek kultúrájába s így *dunavölgyi* is. A folklorisztikus zene területén Bartók Béla kutatásai világosan bizonyítják ezt a tételt. Népdalkincsünk rokon a környező népekével, és a nem magyar népeknél is *uralkodóan magyar jellegű*. Ez is bizonyítja, hogy a nép nem azonos a nemzettel, hanem lényege szerint *gyökér*.

Egyben figyelmeztetés gyakorlati szempontból arra, hogy *a XIX. sz. eleje óta a mi kultúránkban csak annak a jelenségnek, tényezőnek van értelme, aminek „gyökere” van, tehát „népi”*. Minden egyéb csupán kísérő késleltető, negatív, járulékos, időszertlen, henye, kóros és felesleges képződmény.

Ne tévesszük össze a „népit”, a népiességgel, amely irodalmunk egyik iránya. Ady költészete például népi, mert eredendően magyar, sőt több annál; problematikájában, látásában, kifejezésében dunavölgyi is. Tehát „gyökere” van.

Ugyanígy más területen pl. a nagy horvát szobrász, Mestrovits alkotásai jellegzetesen horvátok, de egyben dunavölgyiek is, sok bennük a velünk közös vonás, azért is érezzük olyan közel magunkhoz őket.

Gyökere van, ez nem képes, szimbolikus jelentésű frázis, hanem azt jelenti, hogy a mi kultúránkban csak abban az esetben keletkezik klasszikus zenei mű, ha a legmagasabb kifejezésében is visszavezethető elemekben és felépítésében a folklorisztikus zenére.

Bizonyítja ezt a tapasztalat is. Bartókra és Kodályra azért figyelt fel a külföld, mert a szavuk *ez a szó* volt.

S ez az, amit mint jellegzetesen magyart értéként az európai kultúrának adhatunk.

Szerenese, hogy az ifjúság látása nemcsak a zene, de a művészetek összes területén is az. Amíg megtanuljuk minden vonatkozásban értékelni a „gyökért”, a „népit”, ugyanakkor kifejlődött és kifejlődik egy igen gazdag, sokszínű és sokrétű irodalom, amely valamilyen vonatkozásban a legszorosabb kapcsolatban van a gyökérrel, a népivel. A legnagyobb, a legégyénibb tehetség sem szakad el ettől, nem is szakadhat, hisz magában hordozza meghatározó adottságként, csak a művészi fok nagyobb tökéletességében fejezte ki azt, ami lent a maganaív egyszerűségében tisztán élt. És ezt az irodalmat érezzük nemcsak sallangjaiban, de lényegében és velejében is magyarnak, legkiválóbb alkotásaiban európainak.

De ennek a folyamatnak kell végbemenni ugyanúgy az ifjúság hatása szerint az építészetben és a képzőművészetben. Itt még csak vajódik az új tartalom, lázasan keresi az utat, de igen lelkes ígéretek hirdetik az útját. Boda Gábor, Medgyessy és mások alkotásai, az Építészet folyóirat köré csoportosultak törekvései figyelemreméltó állomások.

A gyökérből, népből táplálkozó, sőt ebből kinőtt termékeny magyar művészet, nem sallangosan, felszínesen, de velejében magyar, minden ízé-

ben, porcikájában a mélység jeleit hordozza magán.

Az ifjúság: látások, a nem ifjúság: álmok. Az álmoknak még hatalmas hadserege van. Izléstelenségben, gicshen, gyökértelenségben felnőtt fiatal-ság — de nem ifjúság — is bőven ta-

lálható seregében. Értetlenül állanak meg a látások ifjú, kisszámú, de elszánt hadserege előtt. Fújják a régi nótát, termelik és terjesztik a gicset, felszerelésük tökéletes, rádió, színház, film és a magyar kultúra hi-

vatalosai is sietnek a segítségükre. Velük szemben a látások serege fegyvertelen, kicsi, eszközeiben szánalmas. A győzelem lehetetlenség. De volt példa rá, hogy a lehetetlenség győzött. Most sem lesz másképpen.

Szegedi Egyetemi Ifjúság vegyeskara

A Szegedi Egyetemi Énekkar 1924 decemberében alakult meg és az elmúlt 17 év alatt, mir* férfiak, a tagok állandó kicserélődése ellenére is, az ország legjobb énekkari egyesületei közé küzdötte fel magát. Évente rendszeresen szerepelt az Egyetem ünnepein, az egyetemi ifjúsági egyesületek kulturtáborozásain, Szeged, valamint a környező városok társadalmi ünnepein, továbbá hangversenykörutai alkalmával: Budapesten, Bécsben, Krakóban, Posenben, Warsóban, Wilnóban, Lembergben Kattowitzban, azonkívül magyar és külföldi rádiókban. Sokszor nagyon nehéz helyzetben volt az együttes, mert hisz tagjai, az egyetemi tanulmányok végeztével, legnagyobb részben távoztak az Énekkar kötelékéből is. Az Énekkar ezeket a vérvesztéseket mindenkor tudta pótolni — egészen az elmúlt tanévig, amikor is Ferenc József Egyetem távozásával, Egyetemünkön a jogi kar megszűnt és az Énekkar, melynek 80 százaléka jogászokból állott, máról-holnapra semmivé lett.

Felmerült tehát a gondolat, miképpen kellene az eltávoztak helyébe új Énekkarról van szó, milyen legyen az: férfiak vagy vegyeskar.

Egy bizonyos: magasabb zenei ideálok megközelítése céljából ma már a legtöbb férfikar vegyeskarrá igyekszik bővíteni. (Ha jól tudom, a budapesti egyetemi énekkar is, ezen az úton halad.) És most jött a legnehezebb, egy teljesen új Énekkart alakítani, a semmiből egy életrevalót teremteni. Férfi hallgatók létszáma az Énekkarban a minimálisra csökkent, de ugyanakkor, mintegy végszóra, jelentkeztek Egyetemünk nő hallgatói és kérték felvételüket az Egyetemi Énekkarba.

Igy született meg a SZEI Vegyeskara. Természetesen, amikor egy énekkar megalakul, hát persze van nagy érdeklődés és buzgóság. Az első szereplések, az első sikerek, vagy más körülmények mind lendítően hatnak az énekkar életére. De minden énekkar életében vannak hétköznapiak, szürke, esemény nélküli idők, mint hosszú kódos adventi hetek. Ilyenkor azután kitartani, állhatatosnak lenni, csöndben dolgozni, magáért a szépért lelkesülni és a majd mindennap este 8 óráig tartó előadások után az Énekkar óráin megjelenni a kívülállók nem is tudják elképzelni — milyen nagy áldozatkészséget jelent. Viszont az ilyen kitartó szorgalmas munkától függ az Énekkar élete és erkölcsi értéke.

Tudjuk, hogy az énekkari kultúra alapjai az ókori görög kórusok egy-szólamú énekeiben gyökereznek. A VIII. században többszólamú énekké fejlődik, majd a X. század folyamán indul meg a vegyeskari szólamokra való széttagozódás. A kórus szerzemények túlnyomó többsége a XVIII. század végéig vegyeskarrá készült. Az énekkari művészet legkimagaslóbb művelői, a »római iskola« fejedelmői, a klasszikus a capella-irodalom mesterei: Palestrina, Vittorio, Allegri stb. 4, 5, 6, 8, sőt ennél is több szólamú vegyeskarrá írták kórusaikat. A zene-művészet nagy klasszikusai is leginkább a vegyeskart foglalkoztatják énekkari műveikben. Bach passióiban, Händel zenedrámaiban, Haydn, Mozart és Beethoven nagy, vokális alkotásaikban mindenkor hálás szerephez jut a vegyeskar.

A művészi, magyar vokális irodalomban is nagyobbára a vegyeskar jut előkelő helyhez. A XIX. század nagy magyar zeneszerzője, Liszt Ferenc éne-

kes műveiben, hatalmas szerepet ad a vegyeskarnak. Az új magyar zenében is, amelynek fő éltető eleme a népdal, igen szép feladatok megoldása hárul a vegyeskarrá. A valódi magyar népzenei szerzemények leginkább vegyeskarrá készültek. A magyarság ősi, éltető ereje felbecsülhetetlen értékű kincs, az ősrégi magyar népdal csendül fel Bartók és Kodály kórusaiban. Kodály vegyeskari műveiben, az énekkari formák, színek, ritmusok tekintetében, műveinek száz százalékos, igazi énekszerűségével, forradalmi alkotott a magyar zene történetében. A Bartók és Kodály nyomában haladó új nemzedék is, igen gazdag és művészi értékű vegyeskari szerzeményekkel gyarapította az énekkari művek számát. Az egyetemes magyar zenekultúra

igen jelentős lépésekkel haladt előre a legutóbbi évek folyamán. Ennek az öröndetes fejlődésnek — amely világviszonylatban is a nemzetek első sorába emelte a mai magyar zenét — egyik igen fontos, de szerényen, csendben dolgozó támasztó pillére, óhaját lenni a SZEI Énekkarának vegyeskari szerveztségével. Hogy ezt maradéktalanul elérhessük, erről a helyről szólítom fel Egyetemünk mindkét nem-beli ifjúságát, jöjjenek kö-zénk a SZEI Énekkar-ba. Jöjjenek, mert aki velünk dalol, az elsősorban magának örömet, Egyetemének dicsőségét, hazájának hírt s nevet szerez.

Ifj. Kertész Lajos
vegéshallgató.

Aba-Novák Vilmos

1894—1941.

Pár évvel ezelőtt egy kis Szolnok melletti faluban láttam először dolgozni. Cséplés volt. Tünelmes gyorsasággal került ki ecsetje alól a cséplőmunkások tikkadt csoportja, az ebédhezó asszonyok színes ruhája, a piros kendők, pirosbélű dinnyék, a szemet szedegető libák színes, tarka sokasága.

Mindent meglátott, mindent meg-elevenített, amire csak magyar ember képes, hogy népének fáradsá-gos munkáját, küzdelmes életét kifejezze. Az ő munkája több mint falukutatás. Az ő képein keresztül lehet a legjobban megismerni a magyar népet, együttérzhetünk velük, beleélhetjük magunkat a kenyérért való nehéz munkájukba.

Nyárspolgárként indul hivatásának. Rajztanárnak készül és világhírű, újító zseni lesz belőle. A festést Szolnokon Fényes Adolftól kedveli meg, majd Olgyay irányítása mellett kitűnő rézmetszővé fejlődik. Rajz, technika, mind csak a legelemibb alap, ami a nagy mű-vei alkotására képesítik, de nem mestereitől kapja a színek, fény, tónus a formák teljesen egyéni kezelését.

Nem a függőkép festés az ő igazi hivatása. Tehetsége tért követel, helyet, ahol nagy meglátásait, terveit, tanításait közzé teheti. Olaszországi útja igen nagy hatással van művészetére. Itt magába-szívhatta a Novocento diadalmas levegőjét, megismerhette az ifjú farsisza ország megújuló, régi irányoka-t lerázó előretörését. Giotto, Masaccio a korai Quattrocento úttörői nagy hatással vannak rá.

Szeged városa a kibontakozó zse-ninek teret ad az érvényesülés felé. Első falfestményét városunkban festi. A Szent Demeter torony fest-ménye az ő képességét dicséri. A jászszentandrási templom freskói is első alkotásai közül valók.

Míg itthon nem éppen művészi térre való viták dúlnak a freskók körül, a külföld a legnagyobb meg-értéssel és lelkesedéssel karolja fel a teljesen eredeti, egyéni és újsze-rű alkotásokat.

Neve egybeforr a modern ma-gyar művészet megindulásával. Ké-peit megértette kora. Vagy elisme-

rést váltottak ki, vagy makacs el-lenkezést azok részéről, akik elemi művészi ismeretek híján, vagy alapvető művészi ismeretek hiá-nyában próbáltak jogot formálni alkotásai bírálására.

Témáit mind jobban az egyházi és történelmi körből meríti. Kar-tonjait alapos tanulmányok után rajzolja. Nagy falképei közül különösen a sacralis tárgyúak indulnak ki az őskeresztény egyházmű-vészet alapjaiból. Szentjeinek me-rev hatása, tágszemű, hosszúkás-homlokú arctípusait nehéz a régi művészeti hagyományok ismerete nélkül megérteni. A magyar fal-festészetnek, mely kimerült a régi nagyok, Lotz, Székely utánzásá-ban, korszakalkotó lendületet adott.

Pályafutása magasra ívelődik. Az egész világon elhalmozzák az elismerés jeleivel. Rómától New-Yorkig, Párizstól Stockholmig egy-aránt kapja meg a legnagyobb dí-jakat. Szent Antal jubiláris évben az első egyházművészeti kiállítás legnagyobb díját, a párisi vilá-gki-állítás Grand Prix-ét, a milánói Triennale nagydíját, a velencei Biennale legnagyobb díját, a 25.000 lírás Premio Mussolinit.

Szeged a legnagyobb elismerés-ként őt kéri fel a Hősök Kapuja freskójának megfestésére. A telje-sen újszerű és egy zseninek lelkü-létével átitatott nagyméretű freskó az egész országban nagy feltűnést és elismerést keltett. A szegedi freskó elkészítése után az ország különböző helyeiről egymásután kapja az újabb megbízatásokat.

Székesfehérvárott, majd Mohá-cson fest. Nagysikerűek a vá-rosmajori templomban lévő féml-mezre estett temperái. Utoljára mo-zaikkal próbálkozott, titokban sa-ját sírjára szánt Krisztusfeje már e téren is remekműnek bizonyult.

Fiatalon elért mindent, amire egy művész vágyakozhat: Corvin ko-szorút, akadémiai tanárságot, de ami a legfontosabb: nemzete tiszta nagyrabecsülését és háláját. Tör-hetetlen, akadályt nem ismerő len-dülete igaz magyarsága el nem mú-ló példakép az ifjúság számára.

Chiovini Károly.

Lányok az egyetemen

Miért vannak egyáltalán lányok az egyetemen? Kérdezik sokan. Szórakozásból, műkedvelő tudásból, sőt még olyan vádak is vannak, hogy pusztán férjfogás miatt irakoznak be a felsőbb tudományok csarnokába. Ezeknek a vádaskodóknak szeretnék választ adni.

Kezdetben, amikor először egyetemre kerültek, talán passzió volt a tanulás. már több. Hivatás, életlehetőség te-remtése. Hiszen a háború utáni gaz-dasági összeomlás sokszor arra kés-tette őket, hogy családokat tartsanak el és nem egyszer az állástalan férj helyett is dolgoztak. Azonkívül a férfiak száma nagyon lecsökkent és a lányok nem számíthatnak arra, hogy 18 éves korukban elveszik őket feleségül. Föl-rémlett előttünk a társtalan élet min-den szomorúsága. Ez még tetéződjék anyagi bajokkal? Ettől menekülve tódultak a különböző kenyerkereseti pá-lyákra s így az egyetemre is. Még a rengeteg eléjük tornyosuló akadály sem tudta őket visszatartani a tudomá-ny útjairól. Mert nagyon nehéz ez az út!

Az egyetemen nincs külön íram fi-úknak és lányoknak. Nincs külön mun-karend. Egyenrangú versenytársak s a gyöngébb fizikumú lányoknak bi-zony nagy erőfeszítésbe kerül állani a sarat.

Ez a fiúk-lányok közötti verseny ter-he magában még nem elviselhetetlen, de a hallgatóknak nagy százalékának tanulmányai mellett fönn is kell ma-gát tartania. Tanítania, vagy kézi-munkáznia kell, hogy a tanítatásához szükséges összeget előteremtse. Így ta-nulni még erős fizikumú fiúknak is nehéz, nem gyöngé lányoknak. De vál-lalják, mert a tudás, amit megszerez-nek olyan óriási kincs, amely nem csak kenyeret jelent a számukra, ha-nem a többélevés egy eszközét. Ne higgyük azt, hogy a lányokat csak tisztán a kenyerkereseti tehetőség keszteti tanulásra. A jó Isten beléjük is oltotta a tudásszomjat és tudás utá-ni vágyat.

A nehéz külső körülmények nem je-lentik azt, hogy a lányokat el kell til-tani az egyetemtől, hanem olyan élet-viszonyokat kell teremteni a számuk-ra, hogy a mindennapi kenyér gondja-ne függjön állandóan a fejük felett.

Hogy mennyire szükség van a szakképzett, talpigamber lányokra ilyen háborús időben látjuk csak igazán, amikor a férfiak helyét, akik a hazát védik, minden zökkenő nélkül át-veszik. Tanárok, orvosok, vegyészek, mérnökök, s ugyanolyan kemény felelősségérzéssel látják el munkakö-rüket, mint kollégáik, mert tudják, hogy a tudás és a többembség mire kötelez.

Jó, jó, mondhatná valaki, — ez van háború esetén, de minek békében az a sok és szakképzett nő, akik a tudomány berkeiben járva megfedkeznek arról, hogy legszentebb kötelességük és hiva-tásuk a feleséggé és anyává levés.

A tudás és szakképzettség nem zárja ki az anyaságot! A női hivatásér-zetet semmi féle tudomány nem tudja a lányokból kiölni. Végcélja mégis mindnek egy meleg családi otthon s a gyerek. És szebb reményekkel néz-het az a nemzet a jövőbe, ahol a csa-ládok összetartozói és gyermekszobák-őrei felelősségteljes, komoly, az élet ne-hézségeivel küzdőni tudó anyák, kik nem csak a testi ápolást tudják gyer-meküknek megadni, hanem a nyilado-zó kis elmébe a tudás utáni vágyat, a tudást, a látni és jól látni tudást, a szépeit s jót plántálgatják. Együtt tud-nak haladni gyermekeikkel szellemi-rugékonyságuk folytán egy életen re-sztül.

S akkor amikor arról van szó, hogy az egyetemi hallgató nő fölcserélné a küzdést, tülekedést, az élete igazi hi-vatásának betöltésével, azt hiszem va-lamennyi emelt fővel és mély felelős-ség tudattal és alázattal az utóbbit vá-lasztja.

ELIAS ROZALIA.

Egység, erő Szegeden, Horthy Miklós egyetem!

Igaz szó az egyetemi testnevelésről

Az új tanévben a testnevelés terén is új szellemben indult meg a munka a Horthy Miklós Tudományegyetemen. Légár Győző tanár úr új erővel, lelkesedéssel, sokat és nagyot tenni akarással vette kezébe sportügyeink irányítását és elsősorban a *deák-ság* testnevelésének magasabb színvonalra emelését tűzte ki céljául, akár pillanatnyilag a látszólagos eredmények csökkenése árán is.

Miért mondom, hogy látszólagos eredmények?

Egyetemünk sportéletében régóta az a fonák helyzet uralkodott, hogy sportegyesületeinkben *mindenki* sportolt. csak épen egyetemi vagy főiskolai deák nem. Ez a megállapítás is csak a futballsportra vonatkozhatik, mert csak ott volt némi kis élet, de a testnevelés más területein tökéletes szélesend, poros, avas téltlenség terpeszkedett. Egy-egy verseny előtt — a kényszeredett helyzetben — riadó kürtösök toborozták az alkalmi atlétákat, birkózókat, és ilyenkor még az is *egyeteminek* számított, aki kiskorában fél-évig az egyetem tözsomszédságában morzsolta le napjait. A versenyek eredményein meg is látszott ennek az előkészítő gyakorlatozás nélküli, beugró gárdának szereplése. Szeged egyeteméről hiányzott a komoly, mindenre kiterjedő testnevelő munka, és így esett meg az, *hogy éveken keresztül semmilyen szerepet nem tudott játszani egyetemünk ifjúsága a magyar egyetemek sportviadalában.*

A SzEI, mint az egyetem egységes diákszervezete, már tavaly megtett minden tőle telhetőt, hogy a sportéletet olyan fokra emelje, amely megfelel az egyetem más munkaterületein meglévő általános színvonalnak.

Egy esztendő azonban nem elég. évek mulasztásainak a helyrehozatalára; meglehetősen egyedül állottunk ebben a munkánkban, és az ifjúsági élet más területeinek megszervezése, a különböző érdekek összehangolása: az *egységes ifjúsági szellem kialakítása* vette el időnk legnagyobb részét.

Az idei tanév elején esatlakozott

munkánkhoz Légár Győző tanár, akit az ifjúság első pillanattól meleg és őszinte szeretettel fogadott. Teljesen magáévá tette azt az elvet, hogy *az egyetem az egyetemi hallgatóké* és meg akarta ezt valósítani a SzEAC-ke-retein belül is. A SzEI természetesen ebben a munkájában mindig támogat és támogatni is fogja, mert *nem tűrheti, hogy az egyetemi ifjúsági élet bármely területén kiengedje kezéből a munka irányítása az ifjúság!*

Az év elején megindult munka az első nehézségek után megfelelőképpen haladt előre. A futballszakosztályban új szervezés után csak egyetemi, vagy főiskolai hallgatók sportoltak, az atlétikai, ökölvívó, kézi- és kosárlabda és tornász szakosztályokban is megindult az élet. Rendszeres heti edzéseken készül a deák-ság a versenyekre, erősíti, edzi akarátát és testét.

Ekkor azonban közbeléptek azok, akik már régen elhagyták az egyetemet, vagy sohasem lépték át a küszöbét és szerzett, vagy vélt jogokra hivatkozva, kismizmizsról kezdtek panaszkodni, és égrefordított szemmel sírdogáltak, hogy ilyen a háládatlanság. Ők dolgozni akarnak és elvesz- szük előlük a nemzetmentő munka lehetőségeit. Közben pedig sajtóközleményeket tettek közzé az ifjúság elégedetlenségéről, „bizonyos” irányzatok zsarnokságáról és más egyebekről, amikkel a saját hasznosságukat igyekeztek mindenáron bizonyítani.

Az egyetem ifjúsága ezeknek a ki- viúrlóljött segítőknak azt üzeni:

A komoly munkára lett volna alkalmuk addig, míg az ifjúság kezébe nem vette élete irányítását. Az ifjúság pedig, mint ahogy minden élő fölébred egyszer, fölébredt és magára talált. Vegyék tudomásul: az a „bizonyos” irányzat az ifjúság akarata, mely nagyvonalú és lelkiismeretes munkájú vezetőjével az élén az eddigi nar- kotizálóknál nélkülön maga akar előrehaladni. Ezt a haladást pedig nem tudják többé megakadályozni sajtóközle- mények és suttogó intrikusok.

Szabolcsi Gábor

A 227/ö tisztképző cs. cs. tábora

A novemberi ötnapos szünidőt jól felhasználta cserkészcsapatunk, a 277/ö „Szeri” tisztképző cserkészcsapat. Táborozott. A nyári nagy szünet alatt nem volt meg a lehetőségünk arra, hogy táborozzunk, mert tagjaink nagyrésze nyáron munkában áll, hogy jövő évi tandíját előteremtse. Most, hogy öt szabad napunk akadt, fölkerelkedtünk, és Püspöktelelén a Sándor-majorban tartottunk ötnapos rajtiszti tábor. Nem bántuk meg. Igaz, hogy nem tudtunk vidám víziókat rendezni a Marosban, de a majorbéli fiúk játékaikat lestük el, és megtanultunk tőlük jónéhány népi játékot. Igaz, hogy nem heverésztünk ki délután a tűző napra; de láttuk a majorbeliek életét, akik ilyenkor ősszel bokáig érő, s kocsigagyig érő mély sárban végzik nehéz

munkájukat.

Cserkészisztiképző gyakorlati munkánkban is haladtunk. Egymásután tanultunk egymástól népdalokat, tökéletesítettük magunkat a cserkésztudományokban, hogy jó vezetői lehessünk majd a most születő magyar cserkész- eseményeknek.

Megtárgyaltuk nagy esti beszélgetések alatt a világ folyását is. Vezérfonalunk az Evangélium volt, és tiszta látásra törekedtünk. Olyan volt nekünk ez az öt nap, mint egy lelki gyakorlat.

Nem bántuk meg az októberi tábor. Megtanultuk legyűrni a sarat, levetni az álszemérem maszkját és szembenézni mindennel, még azzal is, ami kellemetlen, és vezetni tanul- tunk.

Deák

ezzel a szóval találkozok az olvasó majd minden oldalán a Szegedi Hídnak.

Történelmi magyar szó ez a kiló- méterhosszú, csak hivatalosan használt *egyetemi hallgató*, a legesleghi- vatalosabban használt *egyetemi pol- gár*, a középiskolásokra is érthető di-

ák, a féliglatin-féligmagyar *egyetemista* helyett!

Mi nem írunk nagy cikket magyar- talanul szólva arról, hogy magyarul írjunk, hanem egyszerűen igyekszünk minél magyarábbul írni és beszélni.

Ezért szeretnők följújtani ezt a történelmi magyar szót az egyetemi hallgató megjelölésére!

A SzEI vezetősége

II. §.

VÁLASZTÓGYÜLÉS:

A Választógyűlés a Szak-csoportok képviselőiből alakul meg. A képviselőket az egyes Kari csoportok a 26. §-ban meghatározott módon választják meg. A Választógyűlés tennivalója a Szervezet Tanácsának, tehát Elnökségének, Kari-csoportvezetőinek és ezek helyetteseinek, valamint a Számvizsgáló Bizottságnak megválasztása és a Szervezet legfontosabb kérdéseinek megtárgyalása.

Orvostanhallgató Csoport - képviselői:

I. év. Zalányi Sámuel, Popovits Margit, Szakál István, Csepri Katalin, Czika József Gyula és Esch János.

II. év. Györkey Ferenc, Koffler Sándor, Papp Gyula, Orosz János.

III. év. Chiovini Károly, Fekete Lajos, Tóth Gabriella, Branyieky László.

IV. év. Péter Pál, Eöklös Zoltán, Ruszwurm Kálmán, Sonkoly Kálmán.

V. év. Szabó Mihály, Polyák János.

Tanárjelöltescsoporté:

I. év. Csenei Magdolna, Braun Gábor.

II. év. Makkár Erzsébet, Szabolcsi Gábor.

III. év. Gyulay Lenke.

IV. év. Serfőző Rózsa, Nyikos Gyula, Pauer Rozália.

Vegyészcsoporté:

I. év. Szendery Attila, Varga Tóth Katalin, Reményi Gusztáv.

II. év. Bácskai Gyula, Bácsy Zoltán, Fáy Imre.

III. év. Koczka István, Jankó Géza, Lóza Albert, Kiss Sándor.

IV. év. Horvay Rezső, Némethy László.

A Gyógyszerészhallgató csoporté:

II. év. Dobsa Sándor, Kristó Nagy István, Kéler Stefánia.

Ujrendszert I. év: Zalay Edith. Régirendszert I. év Szirmai Lóránt, Fóris Erzsébet.

A Választógyűlés tagjaiból megválasztott Tanács a következő:

Elnök: Nyikos Gyula IV. é. bölcsész.

Alelnök: Kristó-Nagy István II. é. gyógyszerész és Sonkoly Kálmán IV. é. orvos.

Vigalmielnök: Horvay Rezső IV. é. vegyész.

Titkár: Pauer Rozália IV. é. bölcsész.

Pénztáros: Fekete Lajos III. é. orvos.

Ellenőr: Péter Pál IV. é. orvos.

Jegyző: Lóza Albert III. é. vegyész.

Háznagy: Kéler Stefánia II. é. gyógyszerész.

Csoportvezetők: Chiovini Károly (orvos) Serfőző Rózsa (bölcsész), Koczka István (vegyész), Dobsa Sándor (gyógyszerész).

Munkaközösségek mb. vezetői:

Magyarságismereti Munkaközösség: Kiss Sándor.

Magyar Szó Munkaközösség: Kiss Ottó Miklós.

Művészetkedvelők Munkaközössége: Kogutowicz Manuella.

Fotókedvelők Munkaközössége: Bauerfeind Mihály.

Tájékoztató Szolgálat vezetője: Koffler Sándor.

Szegedi Híd szerkesztője: Szabolcsi Gábor.

Jól sikerült az atlétikai gólyaverseny

Három hónapja van Szegeden Légár Győző egy. test. tanár és máris pezsgő élet indult meg az egyetemisták sportjában. Az összes sportágakban megindult a rendszeres edzés és így előtérbe jutott ismét az atlétika, úgyszintén a torna, kosárlabda, ökölvívás. A SzEAC atlétikai szakosztálya azzal kezdte működését, hogy november 12. és 13-án tehetségkutató versenyt rendezett az első-éves egyetemisták és főiskolások részére. A verseny sikere nem az egyéni jó eredményekben mutat, hanem abban, hogy az esős hideg idő ellenére is közel százan vettek részt ezen a versenyen.

A futószámokban legjobban a délvidékiek szerepeltek. A sokoldalú Józó János és Kósó Pál nagy tehetségek, de kitartó edzésre van szükségük, hogy az kifejezésre jusson. Távolugrásban voltak a leggyengébb eredmények; sajnos nincs jó távolugró az elsőévesek között. Magasugrásban sok az átlag ugró, de ezek ez alkalommal a hideg idő miatt nem nyújthattak többet. Imrecze Zoltán a suly- és diszkoszdobásban, sőt a magasugrásban is szakszerű edzéssel igen jó eredményeket érhet el. Szalay Endre a gerelyvetésben érhet el jó eredményt megfelelő stílus elsajátítása után.

Részletes eredmények a következők:

60 m. síkfutás: (25 induló) 1. Józó János 7.5, 2. Janovics Tibor 7.8, 3. Papp Sándor 7.8, 4. Selyem János 7.9, 5. Komlós György 8.0, 6. Esch János 8.0.

400 m. síkfutás: (16) 1. Józó János 60.5, 2. Dömötör Gábor 62.1, 3. Szentgáli Gyula 63.5, 4. Gyöngyösi András 65.4, 5. Janovics Tibor 65.5.

1000 m. síkfutás: (10) 1. Koszó Pál 3:13.5, 2. Raszlavicz Gyéza 3:13.8, 3. Patak Mihály 3:22.5, 4. Gyenes István 3:24.5.

Magasugrás: (11). 1. Imrecze Zoltán 154 cm., 2. Manvic László 149, 3. Nagy Géza 149, 4. Bartha Endre 149, 5. Koszilis György 149, 6. Metzger Vilmos 145, 7. Zalányi Sámuel 145.

Távolugrás: (7). 1. Józó János 545 cm., 2. Száraz István 532, 3. Hörömpöly Tibor 528.

Sulydobás: (14). 1. Imrecze Zoltán 1055 cm., 2. Bartos István 1043, 3. Rajz István 1032, 4. Szalay Endre 989, 5. Papp Sándor 950.

Diszkoszvetés: (15). 1. Imrecze Zoltán 2891 cm., 2. Bartos István 2665, 3. Józó János 2584, 4. Oszváry György 2580, 5. Nemes János 2547, 6. Kósó Pál 2235.

Gerelyhajítás: (8). 1. Szalay Endre 3884 cm., 2. Nagy Géza 3746, 3. Imrecze Zoltán 3382, 4. Oberding László 3260.

AZ INSTRUÁLÁS

A tanárjelölt csoportot véget vetve az instruálás berkeiben dülő szerveztetlenségnek: a középiskolai tanár urakkal egyetértésben szervezte meg az instruktörök és instruálandók népes csoportját. A szervezés megszűnteti azt a lehetetlen állapotot, hogy míg egyesek nem bírják ellátni tanítványait, mások tanítvány és pénz nélkül kénytelenek ügyeleggé. A tanár urak levelezőlapokon közlik a tanárjelölt-csoporttal, hogy hol van szükség kíséretre, a nyilvántartott instruálni akarókból pedig gyorsan ki lehet választani a megfelelő instruktört.

A SzEI így viseli gondját tagjainak és vigyáz az igazságosság törvényére.

Uri és női cikkek, harisnyák nagy választékban

Csór Bélánál

Kigyó-u. és Feketesas-u. sarok.

Jó amatőr
Jó fényképét

Optikánál

csináltak

KETTING LAJOS

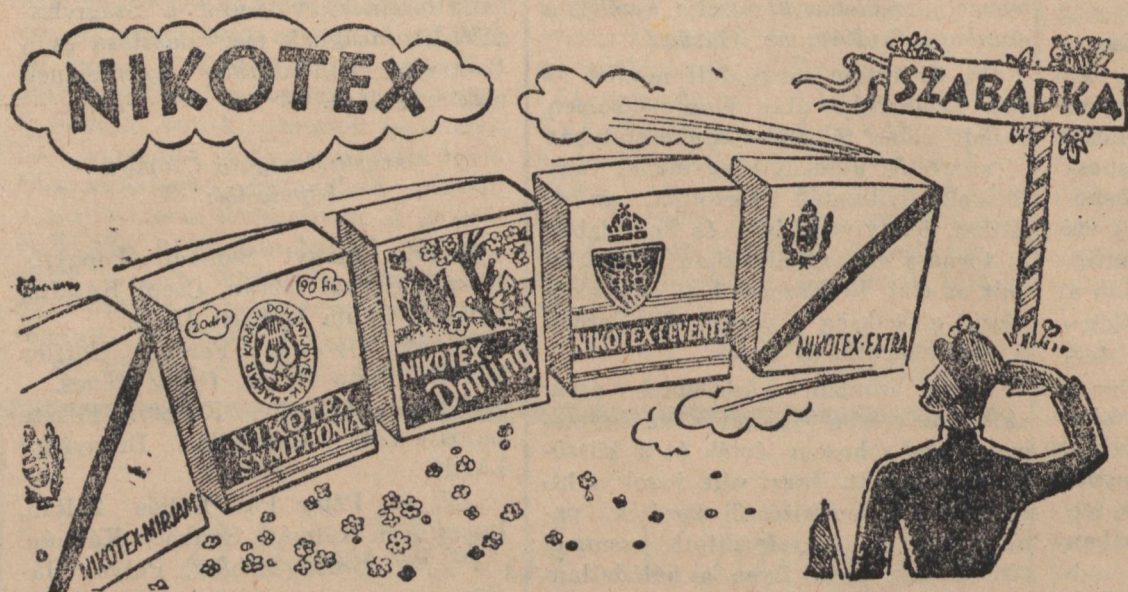
Szeged és a Délvidék legnagyobb textil- és szövet-, selyem- és divatáruraktára **SZEGED, TISZA LAJOS-KÖRUT (Püspökbazár)**

Baross Szövetség tagja. Nemzeti Takarékoság kiszolgáló tagja.

Kézimunka anyagok, fonalak
Magyaros ruha himzések, tervezések
Függöny anyagok legolcsóbb beszerzése

Márton Ilona kézimunka üzlete
Szeged, Gizella-tér 4. szám.

Bútorszövet, Szőnyeg, Függöny,
Takaró, Linóleum stb.
legelőnyösebb beszerzési forrása a 130 éves

Haas Fülöp és fia=féle R.=T.

mosti megnyílt szegedi fiókja,

Széchenyi-tér 15. szám.

1942. összes gyártmányu és típusu
rádiók, gramfonok, lemezek, villa-
mos cikkek nagy választékban kaphatók

Vidákovich László

Kárász u. 15. szám.

OPTIKA

Szeged EGYETLEN tanári
vezetés alatt álló szakiskolája

Gál Ferencné

gyorsíró- és gépiró szakiskolája

Széchenyi-tér 7. II. 22.

Telefon 28-15.

SzEI világnézeti könyvtára

»Mit olvas és mit olvasson a deák?«
Vitadelután. Nov. 12-én d. u. prof. dr.
Halasy Nagy József előszavával.

Mit olvas a deák? »Véres lábnymok
a levegőben«; »Fifi papát keres«; »Ma-
rika és a huszárok«; stb., stb.

Miért? 1. Nincs szabad ideje, 2. Nincs
határozott célja a könyvek kiválasztása
szempontjából. (»Adjál olvasnivalót!«)
»Mit?« »Rövidet, ne klasszikusat!«)

Mit olvasson a deák? A SzEI világ-
nézeti könyvtárát akar felállítani. Kb.
200 kötetet tartalmazna. Ebben aztán
megtalálhatná a deák mindazokat a köny-
veket, amelyekkel ha kibővíti eddig is-
mereteit, művelt magyarrá válik.

Milyen könyveket tartalmazzon a
könyvtár? Érdekes felszólalások után
megállapodott a SzEI vezetősége abban,
hogy mind magyar, mind pedig idegen
szerzők művei is szerepelni fognak a
könyvtár katalógusán. Természetesen nem
fognak elfelejkezni a könyvek könyvé-
ről: a Bibliáról sem!

Mit kapott a deák a vitadelutánon?
1. Határozott célt olvasmányai kiválasz-
tásához; 2. könyvtárat, ahonnan bármi-
kor kiveheti a félbehagyott, félig elolva-
sott kötetet, hogy az olvasóteremben el-
olvassa; 3. továbbá: megismerte kollégái

Olvasd és terjeszd a SZEGEDI HID-at

egy részének a felfogását az olvasásra
és a magyarabbá válásra vonatkozólag.
Köszönet prof. dr. Halasy-Nagy Jó-

zsefnek, hogy bevezető szavaival előse-
gítette és helyes irányba terelte ifjúsá-
gunk vitáját.

Egy SzEI-s.

SZEGEDI HID

A Szegedi Egyetemi Ifjúság (SzEI) lapja.

SzEI-tagoknak ára 20 fillér, másnak: 50 fillér.

Felelős szerkesztő:
SZABOLCSI GÁBOR

— 000 —

Főmunkatárs:
NYÍKOS GYULA

— 000 —

A szerkesztő munkaközösség tagjai:

Borbély László, Dömötör László, Eözlös Zoltán, Éliás Rozália,
Fodor József, ifj. Greguss Pál, Jankó Géza, K. Kiss Ilona,
Kiss Sándor, Kiss Ottó Miklós, Kristó-Nagy István, Szász
Károly, Szendery Attila és nemes Stachó Lajos.

— 000 —

Minden cikkért írója felel.

— 000 —

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Szeged Központi Egyetem. Telefon: 30—98.

Készült: ABLAKA GYÖRGY könyv- és újságyomdájában. Szeged, 1941.

Felelős üzemvezető: Ablaka István.

SzEAC hírek

A SzEAC kosárlabdaszakosztályában
új élet kezdődött. Az edzéseket a kosár-
labdázók szorgalmasan látogatják és az
együttes nagy jövő előtt áll. Talán e hó-
napban, vagy december elején meghívja
a Testnevelési Főiskola csapatát.

Megindult az élet az ökölvívó szak-
osztályon is. Itt a tagok nagy szorgalom-
mal igyekeznek behozni eddigi — önhibá-
jukon kívüli — mulasztásukat.

A SzEAC atlétikai szakosztály közli,
hogy a szakosztály téli edzéseit heten-
kint háromszor tartja a Tanárképző Fő-
iskola tornatermében. Éspedig hétfőn es-
te fél 8, szerdán este fél 8 és vasárnap
d. e. 9 órakor. Az edzéseket Légár Győző
egy. test. tanár vezeti.

Jegyzet Illyés Gyula verséhez

Először közöljük Illyés Gyulának
ezt a hatalmas rapszódiaját. 1931-ben
írta Ottó Ferenc zeneszerző részére, szö-
vegkönyv alapjául. A vers megzenésíté-
se azóta elkészült, a mű bemutatója
ez év decemberében lesz a Magyar Mű-
velődés Házában. Bizonyos, hogy a
„Julia szép leány“ és „Magyar passio“
szerzője, József Attila verseinek meg-
zenésítője, aki a fiatal magyar zene-
generáció kiemelkedő alakja, Illyés
verséhez méltó zenét szerzett. A népi
szellemű, de klasszikus tisztaságú iro-
dalom, és zene találkozását kíváncsian
várjuk.